

Plattform for byrådssamarbeid mellom Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Sosialistisk Venstreparti i Oslo 2019-2023

miljøpartiet
de grønne

Oslo Arbeiderparti, Miljøpartiet De Grønne i Oslo og Oslo Sosialistisk Venstreparti har i tiden 20. september til 18. oktober fremforhandlet dette dokumentet på Mangelsgården som grunnlag for et byråd i Oslo.

Dette dokumentet utgjør den politiske plattformen for et byrådssamarbeid mellom disse tre partiene for de neste fire årene.

Mangelsgården 22. oktober 2019

Raymond Johansen
Arbeiderpartiet

Lan Marie Nguyen Berg
Miljøpartiet De Grønne

Sunniva Holmås Eidsvoll
Sosialistisk Venstreparti

Frode Jacobsen
Arbeiderpartiet

Einar Wilhelmsen
Miljøpartiet De Grønne

Marianne Borgen
Sosialistisk Venstreparti

Rina Mariann Hansen
Arbeiderpartiet

Hanna E. Marcussen
Miljøpartiet De Grønne

Inga Marte Thorkildsen
Sosialistisk Venstreparti

Kamzy Gunaratnam
Arbeiderpartiet

Sirin H. Stav
Miljøpartiet De Grønne

Omar Samy Gamal
Sosialistisk Venstreparti

Innledning:

Oslos vei mot 2030

Valgresultatet i Oslo har dannet grunnlag for et byråd utgått av Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Sosialistisk Venstreparti. Med kjærlighet til Oslo og tro på politikkenes kraft skal vi sammen gjøre byen vår til en enda grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Arbeid til alle, kampen mot klimaendringene og sosial utjevning er våre viktigste prioriteringer.

Oslo skal bli verdens første utslippsfrie storby i 2030. Klimatiltak skal ikke gjennomføres et annet sted, til en annen tid, og av noen andre, men av oss her og nå. En grønnere by er bedre å bo i, med renere luft, bedre kollektivtilbud og tryggere skoleveier. Oslo er en liten by i verden, men i tett samarbeid med andre byer kan vi utvikle løsninger som raskt kan kopieres av andre.

Oslo er en viktig motor for norsk økonomi og er kåret til Norges mest næringsvennlige kommune. Vi må skape verdiene før de kan deles rettferdig. En av fire nye jobber i Norge skapes i Oslo. Byen vår skal ha et trygt arbeidsliv, et attraktivt arbeidsmarked med høy kompetanse og sterke kunnskapsmiljøer for et innovativt og skapende næringsliv.

Oslo er en mangfoldig by, som samtidig preges av stor økonomisk ulikhet. Vi skal aktivt utjevne forskjeller og bygge sterke fellesskap, slik at alle får like muligheter til å leve gode og meningsfulle liv. En by med små forskjeller og tillit mellom folk er en bedre by for alle.

Oslo kommune skal sikre et trygt velferdstilbud til alle innbyggerne, og levere lovpålagte oppgaver. Vi skal videreutvikle tjenestene for å møte innbyggernes behov, økte forventninger, stadig raskere samfunnsendringer og det grønne skiftet.

Oslo kommune skal spille på lag med alle innbyggerne i hele byen. Vi skal sørge for bred oppslutning om løsningene som kreves. Vi bygger bro mellom det som var, og det som kommer. For våre barn og barnebarns fremtid er det viktig at vi lykkes.

Byrådets Osloløfter mot 2030

Osloløfte 1: I Oslo skal det være små forskjeller og sterke fellesskap, og vi skal aktivt utjevne forskjeller slik at alle får like muligheter til å leve gode liv.

Osloløfte 2: I Oslo skal vi skape flere grønne arbeidsplasser og få flere skal i jobb. Det gir trygghet, frihet og mestring for den enkelte og økte inntekter til fellesskapet.

Osloløfte 3: I Oslo skal vi være en utslippsfri by med ren luft, bedre og billigere kollektivtilbud, flere sykkelveier og bærekraftig mat, hvor det enklere å leve grønt i hverdagen.

Osloløfte 4: I Oslo skal vi jobbe innovativt med å raskere redusere materielt forbruk, slik at vi får et konkurransefortrinn i overgangen til en sirkulær økonomi og ny grønn industri.

Osloløfte 5: I Oslo skal alle barn ha en god oppvekst med trygge voksne, der de får leke sammen og lære det de trenger for å mestre veien videre til voksenlivet.

Osloløfte 6: I Oslo skal vi legge til rette for god folkehelse, gi alle rask og riktig helsehjelp, og sørge for at alle eldre får en aktiv alderdom med den omsorgen og hjelpen de trenger.

Osloløfte 7: I Oslo skal vi ha levende nabolag der alle har et trygt sted å bo, med aktiviteter og opplevelser for alle, rikere naturmangfold og kort vei til flotte friluftsopplevelser.

Osloløfte 8: I Oslo skal det være trygt å bevege seg i hele byen. Vi skal forebygge i samarbeid med Oslopolitiet, ha god beredskap og tilpasse oss klimaendringene.

Osloløfte 9: I Oslo skal alle få være den de er og møtes med toleranse, respekt og inkludering, med frihet til å ytre seg fritt og til å tro eller ikke tro.

Osloløfte 10: I Oslo skal alle møte tjenester som tar utgangspunkt i deres behov, og kommunen skal utvikles sammen med innbyggere, medarbeidere, frivilligheten, ideelle og næringslivet.

Innhold

Innledning: Oslos vei mot 2030

1. Økonomisk politikk	s. 6
2. En bedre kommune	s. 8
3. Inkluderende arbeidsliv	s.12
4. Klima, miljø og mobilitet	s.15
5. Næring, grønne jobber og sirkulær økonomi	s. 20
6. Oppvekst og kunnskap	s. 25
7. Helse og omsorg	s. 31
8. Grønn og inkluderende byutvikling	s. 36
9. Natur og friluftsliv	s. 40
10. Kultur, idrett og frivillighet	s. 43
11. Trygghet og beredskap	s. 47
12. Oslo i verden	s. 50

1. En bærekraftig, omfordelende og ansvarlig økonomisk politikk

Bærekraft, omfordeling og ansvarlighet ligger til grunn for byrådets økonomiske politikk. Vi skal skape gode tjenester for innbyggerne, utjevne økonomiske forskjeller, og sørge for at vårt økologiske fotavtrykk er innenfor planetens bæreevne.

I denne erklæringen legger vi frem våre felles politiske mål. Hvor godt vi lykkes i å nå målene vil avhenge av det økonomiske handlingsrommet. Store deler av handlingsrommet skal Oslo kommune skape selv, mens andre deler avhenger av eksterne faktorer som demografi, skatt og overføringer fra staten.

Oslo vokser med flere tusen nye innbyggere hvert år. I 2040 vil Oslo ha om lag 45 000 flere innbyggere over 67 år, dobbelt så mange 80-åring, og det blir færre yrkesaktive bak hver pensjonist. Kommunen står derfor overfor store investeringer, rehabiliteringsoppgaver og pensjonsforpliktelser.

Ifølge FNs klimapanel må store deler av de fossile energikildene bli liggende i bakken, dersom vi skal holde oss under 1,5-gradersmålet. Vi har derfor satt ambisiøse klimamål for Oslo, og de finansielle plasseringene til kommunen skal over tid flyttes vekk fra fossil energi.

Oslo kommune har betydelige verdier gjennom eierskapet i kommunale foretak og aksjeselskap. Utbytte fra aksjeselskapene er en viktig inntektskilde for kommunen og bidrar hvert år med over en milliard kroner til fellesskapet. Byrådet vil utøve et aktivt, langsiktig og profesjonelt eierskap for å sikre kommunens verdier og øke kommunens inntekter. Som eier stiller vi forventninger til at våre selskaper sikrer økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft.

Eiendomsskatten har gitt Oslo kommune økte inntekter, som er nødvendig for å styrke velferdstilbudet og fortsette det grønne skiftet. Byrådet vil videreføre en moderat eiendomsskatt.

Byrådet vil:

- Føre en bærekraftig, omfordelende og ansvarlig økonomisk politikk.
- Styre byen etter et klimabudsjett med konkrete og forpliktende tiltak for å nå målet om 95 prosent kutt i klimagassutslippene i 2030.
- Synliggjøre klimakonsekvenser og fordelingskonsekvenser i alle relevante saker som fremmes for bystyret.
- Vurdere utdeling av havnekapital fra Oslo Havn KF i løpet av perioden.
- I samarbeid med Oslo Pensjonsforsikring (OPF) og innenfor gjeldende lovverk redusere karbonintensiteten av investeringene med 90 prosent innen 2030, og sammen med selskapet jobbe for å øke andelen investeringer i fornybar energi.
- Sørge for at investeringene til OPF fortsatt holder en høyest mulig etisk profil for miljø, menneskerettigheter og folkerett, med god avkastning og moderat risiko, innenfor lovverket, og vurdere hvordan den etiske profilen også kan omfatte dyrevernhensyn.
- Jobbe opp mot staten for å få mulighet til å innføre en egen eiendomsskatt på sekundærboliger.

2. En bedre kommune

Innbyggerne skal møte sømløse tjenester som tar utgangspunkt i deres behov og ressurser. Det skal være enkelt å møte kommunen, og gjennom innovativ tjenesteutvikling og bedre digitale løsninger skal vi bli en bedre kommune for innbyggerne. Byrådet vil ha mer tverrfaglighet, fjerne byråkratiske hindringer og redusere antall skjemaer for å få hjelp. Oslo skal være en lærende kommune, med kultur for å prøve ut nye løsninger. Byrådet vil utvikle kommunen i tett samarbeid med ansatte og deres organisasjoner, og sørge for flere hele faste stillinger.

Tillitsbasert styring og ledelse

Tillit skal være et bærende prinsipp for styring og ledelse i Oslo kommune. Medarbeidernes tid skal i størst mulig grad brukes til å hjelpe innbyggerne. Det krever en bedre tilbakemeldingskultur, relasjonsbygging, faglig frihet og en felles ledelseskultur. Kommunens ledere på alle nivå er viktige rollemodeller og har et særlig ansvar for kulturbyggingen, og må få støtten og veiledningen de trenger.

Tillitsbasert styring og ledelse handler om færre og tydeligere mål, med klare forventninger til resultat og effekt. Målet er at ledere og medarbeidere kan løse oppgavene bedre og mer effektivt, frigjøre tid og sikre bedre styring. Byrådet vil gjennomgå krav til dokumentasjon, rapportering, kontroll og tilsyn, i samarbeid med ansatte, tillitsvalgte og staten.

Byrådet vil:

- Styrke opplæringen i tillitsbasert styring og ledelse.
- Opprette et team som skal bidra med støtte og veiledning til ledere på tvers av sektor og nivå.
- Ta i bruk flere digitale tilbakemeldingsverktøy som kan brukes mellom medarbeider og leder, og innbygger og medarbeider, for bedre tjenesteutvikling.
- At kommunen skal ha god kompetanse og rutiner for varsling om trakassering, vold og overgrep.

En by på lag med innbyggerne

Byrådet vil at folk skal få rask og riktig hjelp etter behov. Kommunen skal koordinere seg for innbyggeren. Folk skal spørres om hva som er viktig for dem, med systematiske tilbakemeldinger for å måle effekt og videreutvikle tjenestene. For at innbyggerne skal få hjelp til å leve gode meningsfulle liv, trengs det samarbeid bygget på tillit og relasjon.

Oslo er en mangfoldig by, med innbyggere med svært forskjellig bakgrunn og erfaring. Å bruke kunnskapen om omfanget og konsekvensene av vonde livserfaringer kalles internasjonalt for en traumeinformert tilnærming. Byrådet vil at Oslo skal bli en traumeinformert by, hvor medarbeidere har kunnskap om hvordan holdninger, språk og arbeidsform påvirker mottakeren.

Byrådet legger FNs barnekonvensjon til grunn for sitt arbeid. Byrådet vil systematisk benytte seg av barn og unges erfaringer, tilbakemeldinger og råd i alle deler av kommunens virksomhet og styrke barn og unges perspektiver i politiske prosesser.

Byrådet vil:

- Systematisk involvere innbyggere og medarbeidere i utvikling av kommunens tjenester.
- Videreutvikle Oslohjelpa som en ubyråkratisk og enkel tjeneste med høy faglig kvalitet i alle bydelene.
- Utvikle en Oslostandard på tvers av tjenester for samarbeid med barn og unge.
- Gi relevante medarbeidere opplæring i FNs barnekonvensjon.
- Samarbeide med Verdens helseorganisasjon og andre byer nasjonalt og internasjonalt, i nettverket av traumeinformerte byer.

Den digitale kommunen

Oslo kommune skal være åpen og tilgjengelig, og kommunisere klart og forståelig. Med digitalisering og bedre bruk av kommunens egne data skal vi prioritere utviklingen av mer sømløse og personlig tilpassede tjenester. Digital kompetanse må bli en kjernekompetanse i alle deler av kommunen. Kommunen vil fortsette å bygge opp egne fagmiljøer på digitalisering, som Oslo Origo, og legge til rette for at løsninger utviklet i Oslo kan gjenbrukes i resten av Norge og internasjonalt. Byrådet vil sikre at alle innbyggere skal ha mulighet til å bruke eller motta offentlige tjenester, uavhengig av tilgangen til ny teknologi.

Byrådet vil:

- Gi mer og bedre opplæring av medarbeidere slik at kommunen er godt rustet for nye krav til digital kompetanse.
- Sikre eierskap til egne data, og forvalte data på vegne av innbyggere på en sikker måte.
- At alle kommunens virksomheter skal bidra til datadeling, uten at det går på bekostning av personvern.
- Bidra til utvikling og bruk av åpen kildekode sammen med andre virksomheter i offentlig sektor, frivilligheten og næringslivet.

En åpen og demokratisk by

Innbyggerne skal enkelt ha tilgang på informasjon om beslutningsprosesser og aktiviteter som er relevant for deres hverdag og behov. Oslo kommune skal praktisere meroffentlighet, og det skal være lett å følge og involvere seg i politiske prosesser. Oslos sentrale råd skal aktivt inkluderes.

Ideell sektor spiller en avgjørende rolle i å drive og å utvikle Oslos velferd, og har en egenverdi. Kommunen skal ta en aktiv rolle i å tilrettelegge for bedre samarbeid med innbyggere, ideell og frivillig sektor, samt næringslivet.

Byrådet vil:

- Enkelt tilgjengeliggjøre og systematisere informasjon digitalt om politiske beslutningsprosesser.
- Forsøke en ordning med åpent rådhus etter modell fra København.
- Søke staten om å innføre stemmerett til 16-åringer i lokalvalg.
- Sørge for tydelig og synlig informasjon om kommunens pågående arbeid i bybildet.

En likestilt by uten diskriminering og rasisme

Oslo er en mangfoldig by med over 200 nasjonaliteter. Byen vår skal være en åpen, inkluderende og tolerant by med likeverd, likestilling og feminisme som viktige verdier. Ulike minoriteter opplever at strukturelle forhold fører til at de systematisk kommer dårligere ut enn andre deler av befolkningen. Disse mekanismene er vanskelige å oppdage for den som ikke selv blir utsatt.

Byrådet vil aktivt bekjempe enhver form for diskriminering, rasisme, trakassering, frihetsberøvelse og undertrykkelse.

I en feministisk by skal alle kjønn ha lik rett og mulighet til å bestemme over eget liv. #Metoo har vist hvor viktig bevisstgjøring er for å endre kultur og struktur i hele samfunnet. Byrådet vil jobbe aktivt for en mer likestilt og likeverdig by.

I dag opplever personer med funksjonsnedsettelse barrierer som fører til innskrenket frihet fordi samfunnet ikke er tilrettelagt for dem. Byrådet legger konvensjonen om rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse til grunn for kommunens arbeid.

Oslo kommune har en betydelig og voksende samisk befolkning. Den samiske kulturen er en berikelse for byen og byrådet ønsker å styrke og synliggjøre samenes plass i byen. Byrådet ønsker å få godkjent et samisk stedsnavn for Oslo.

Oslo skal være en inkluderende by for ulike livssyn. I vårt fellesskap skal det være respekt for frihet til ikke å tro, til å tro. Vi hegner om retten til å ytre seg. Byrådet inviterer mangfoldet av trossamfunn og livssynsorganisasjoner til å bidra i utviklingen av hele byen slik at vi skaper en enda bedre by å leve hele livet.

Byrådet vil:

- Kartlegge omfanget av rasisme og diskriminering i Oslo kommune.
- Evaluere og utvikle nye verktøy for å forebygge og håndtere rasisme, og herunder vurdere å opprette et ombud.
- At Oslo kommune skal være en foregangskommune for bosetting av flyktninger med nedsatt funksjonsevne og LHBTI+-flyktninger.
- Videreføre brukervalg i brukerstyrt personlig assistanse (BPA) og sikre at alle som har rett til BPA skal får tilstrekkelig hjelp til å leve et selvstendig liv og delta i samfunnet.
- Søke unntak fra prikkssystemet for å senke terskelen til å inndra skjenkeløyve på serveringssteder som diskriminerer.
- Jobbe opp mot staten for å få mulighet til å stille krav om likestilling og inkludering til organisasjoner og livssynssamfunn som mottar offentlig støtte.
- Utvide kapasiteten på helsestasjon for kjønn- og seksualitetsmangfold.
- Løfte kompetansen om diskriminering og kjønns- og seksualitetsmangfold for ansatte i kommunen, blant annet i skolen og eldreomsorgen.
- Navnsette flere gater og plasser med kvinnenavn.

3. Inkluderende arbeidsliv

Den norske modellen har skapt et trygt arbeidsliv med høy arbeidsdeltagelse og omstillingsevne. Arbeid gir folk muligheten til trygge og frie liv, og bygger sterkere fellesskap i byen vår. Vi skal sørge for at flere har en trygg jobb å gå til er viktig for den enkeltes liv, men også for å skape verdier i fellesskap og å utjevne forskjeller.

Kommunen skal legge til rette for at flere får mulighet til å være en del av arbeidslivet, fremfor å motta passive ytelser. Byrådet skal starte prosjektet «Arbeid for hele Oslo», med flere jobbprogrammer særlig rettet mot unge voksne og barnefamilier.

Prosjektet skal bidra til at flere får relevant arbeidserfaring og kompetanse, og skal gjennomføres i partnerskap med næringslivet. Byrådet vil ha flere tilrettelagte arbeidsplasser i Oslo for personer med rusutfordringer, utviklingshemmede eller for dem som er arbeidsledig som følge av psykiske lidelser.

Byrådet vil:

- Etablere en ungdomsgaranti som skal sikre unge under 24 år tilbud om jobb, utdanning eller opplæring.
- Gjennomgå og utvikle bruken av lønnstilskudd slik at flere kommer i jobb.
- Ha som mål å sørge for 4000 sommerjobber for unge, i samarbeid med bydelen

og lokalt næringsliv.

- Etablere et senter for jobbveiledning i Oslo.
- Utvide ordningen med hurtigspor i NAV til alle bydeler.
- Utvide prosjektet «Koding og arbeid» til flere bydeler.
- Bygge ut kvalifiseringstilbudet for voksne innvandrere, etter modell fra voksenopplæringen på Helsfyr.
- Søke staten om å få ansvaret for kontantstøtten for å bruke midlene på aktive tiltak, for eksempel integreringsstøtte.

Et ryddig arbeidsliv

Brudd på lover om skatter og avgifter, lønns- og arbeidsforhold fører til at mennesker utnyttes og store summer unndras fellesskapet. Oslo kommune skal fortsette å bekjempe arbeidslivskriminalitet, skatteunndragelser og svart arbeid.

Med Oslomodellen har byrådet satt en ny standard for et seriøst arbeidsliv. Krav til underleverandører, forbud mot nulltimerskontrakter mellom oppdrag og krav til HMS-kort for alle ansatte er eksempler på enkle grep som betyr mye for den enkelte spesielt og arbeidslivet generelt. Flere kommuner har fulgt etter. Byrådet mener at KS og staten også bør forsterke bekjempelse av arbeidslivskriminalitet. Byrådet vil også jobbe for å øke organisasjonsgraden sammen med partene i arbeidslivet. Høy organisasjonsgrad er en forutsetning for et ryddig arbeidsliv.

Byrådet vil:

- Utvide Oslomodellen til flere sektorer for å bekjempe arbeidskriminalitet.
- Styrke kontrollen med bemanningsbyråer for innleie av vikarer for å sikre at kravene til både byråene og personell blir fulgt opp.
- Arbeide for at det innføres et digitalt sanntidssystem for bedre kontroll på byggeplasser, som HMSREG eller et tilsvarende system i hele Norge.
- Forenkle saksbehandling slik at Oslo kommune kan få skatteopplysninger direkte fra Altinn når kommunen har fullmakt fra leverandør til å innhente opplysninger.
- Utrede muligheten for å kun benytte fasiliteter og leverandører som har tariffavtaler og lærebedrifter.

Veier ut av fattigdom

Arbeid er avgjørende for å bekjempe fattigdom. Byrådet vil styrke samarbeidet med NAV for å hjelpe flere innbyggere over i arbeidsmarkedet. Ikke alle har arbeidsevne til å klare seg på egen hånd, og for noen er inntektssikring som økonomisk sosialhjelp viktig. Ytelsene må holde et forsvarlig nivå som ikke forsterker innbyggers utfordringer. Det er viktig at mottakere av sosialhjelp får rask og helhetlig oppfølging med en fast kontaktperson. Barn og unges erfaringer og kunnskap skal legges særlig vekt på i byrådets videre arbeid med levekårssatsingen. Tigging skal ikke forbys.

Byrådet vil:

- Styrke jobbprogrammene i områdesatsingene, i samarbeid med staten.
- Bidra til at flere med psykiske plager og ruslidelser kan få jobb ved å styrke bruken av individuell jobbstøtte (IPS).
- Videreutvikle introduksjonsordningen slik at oppfølging og arbeidsretting av hver enkelt deltaker blir tettere.
- Sette ned et kommunalt offentlig utvalg om ulikhet og omfordeling.
- Styrke barne- og familiekompetansen i NAV gjennom at alle NAV-kontor skal ha egne familiekoordinatorer.

Oslo kommune som arbeidsgiver

Kommunen skal være en god og attraktiv arbeidsgiver. I tett samarbeid med ansatte og deres organisasjoner vil vi jobbe for å tiltrekke, utvikle og beholde medarbeidere.

Ansatte i Oslo kommune skal ha ryddige og gode arbeidsforhold i tråd med kravene i arbeidsmiljøloven og kommunens overenskomster. Kommunen skal ha gode systemer for oppfølging av arbeidstid i den enkelte virksomhet og ha en systematisk dialog med ansattes organisasjoner..

Oslo kommune har ansatt flere i hele faste stillinger, men fortsatt er det for mange som ufrivillig jobber deltid. I kommunen skal heltid være en rettighet for alle og deltid et valg. For å sikre at mest mulig kompetanse forblir i kommunen vil byrådet redusere bruken av konsulenter. Byrådet vil legge bedre til rette for kompetanseutvikling for ansatte med lav utdanning og lite formell kompetanse. Vi vil tilrettelegge for at flere personer med funksjonsnedsettelse kan få jobb i kommunen.

Byrådet vil:

- Gå gjennom virksomhetene for å sikre at kommunen har gode nok systemer for oppfølging av arbeidstid.
- Følge bestemmelsene i den tidligere arbeidsmiljøloven og Oslo kommunes overenskomster når det gjelder midlertidige ansettelser i kommunen.
- Følge særskilt opp arbeidstid og andre forhold relevant for arbeidsmiljøet i styringsdialogen med alle kommunens etater.
- At stillinger i hovedsak skal lyses ut som hele, faste stillinger.
- Gi deltidsansatte tilbud om heltidssamtale.
- At bydeler og kommunen skal ha ordninger med vikarpool med hele og faste stillinger
- Prøve ut egne heltidsavdelinger på sykehjem i Oslo.
- Sikre ansattes yringsfrihet og bidra til en god yringskultur.
- Lage en handlingsplan for å styrke rekrutteringen av ledere, ansatte og styremedlemmer med minoritetsbakgrunn.
- Vurdere ett forsøk med redusert arbeidstid, i samarbeid med partene i arbeidslivet.

4. Klima, miljø og mobilitet

Oslo skal bli verdens første utslippsfrie storby. Det er et stort felles prosjekt som vi må løse i fellesskap. Byrådet vil ha fullt trykk på gjennomføring av klimastrategien og utvikle nye tiltak som følges opp gjennom årlige klimabudsjetter. Vi vil fortsette å prioritere fotgjengere, syklistar og kollektivreisende, og redusere biltrafikken. Vi skal forbedre kildesorteringen og rense utslippene fra forbrenningsanlegget. Tungtransporten og anleggsmaskinene skal over på miljøvennlig drivstoff, og havna skal bli utslippsfri.

Klimapolitikken gjør byen grønnere, triveligere og mer framkommelig. Byrådet vil ha lav terskel for å prøve ut nye idéer. Vi vil samarbeide med andre byer om nye løsninger som bidrar til at verden når klimamålene i Parisavtalen, og skaper bedre byer å bo i. Oslo skal være en internasjonal pådriver, men først og fremst skal vi ta ansvar i Oslo og handle.

Byrådet vil:

- Redusere klimagassutslippene med minst 52 prosent innen utgangen av 2023 sammenliknet med 2009-nivå, og legge grunnlaget for videre reduksjoner i resten av tiåret slik at målet om 95 prosent utslippsreduksjon innen 2030 kan nås.

- Redusere Oslos bidrag til klimagassutslipp utenfor kommunen betydelig, og innen utgangen av 2021 sette et konkret mål for Oslos indirekte utslipp.
- Redusere biltrafikken i Oslo med en tredjedel innen 2030 sammenliknet med 2015-nivå, og 20 prosent innen utgangen av 2023.

Ren luft

Luften er renere enn på mange år, men ikke friskmeldt. Vi vil redusere svevestøv og lokal luftforurensning gjennom hyppig vasking av veier, utfasing av vedovner, mindre biltrafikk og andre faglig anbefalte tiltak. I byplanleggingen skal boliger, barnehager og institusjoner sikres god luftkvalitet innendørs og på uteområder.

Byrådet vil:

- Stille høyere krav til luftkvaliteten i Oslo basert på norske helsemyndigheters anbefalinger, og jobbe for at staten skjerper grenseverdiene.
- Plassere ut flere luftkvalitetsmålere.
- Jobbe for 60 km/t fartsgrense på hovedveiene hele året.
- Søke samarbeid med staten om bedre støyskjerming langs motorveier.

Billigere og lettere å leve miljøvennlig

Det skal være lett å leve miljøvennlig over hele byen. Byrådet vil frigjøre plass i byen til fotgjengere, syklist, kollektivtransport og byliv, og redusere biltrafikken. For å støtte innbyggere og bedrifter som velger miljøvennlige løsninger, styrker vi kommunens klimafond. Byrådet vil særlig satse på tiltak i ytre by, i samarbeid med bydelsutvalgene.

Byrådets mål er at alle biler i Oslo skal være utslippsfrie i 2030. Vi vil stimulere til bruk av elbiler og delebiler, samarbeide med bedrifter om grønne jobbreiser og støtte opp om elektriske varesykler og trygg sykkelparkering. Personer med nedsatt funksjonsevne skal sikres god tilgjengelighet.

Byrådet vil samarbeide med næringslivet om å gjøre varelevering enklere og mer effektiv. Sammen med transportnæringen vil vi gjøre Oslo til en pilotby for utslippsfri tungtransport, og legge til rette for flere energistasjoner. Vi vil søke staten om å etablere en pilot med miljøsoner innenfor Bilfritt byliv-området, med mål om at det i løpet av 2020 kun skal være tillatt med utslippsfrie privatbiler, og fra 2023 kun for utslippsfrie lette varebiler. Det skal lages en forutsigbar opptrappingsplan for ulike områder og kjøretøy.

Byrådet vil:

- Bevilge 300 millioner kroner til klimafondet i bystyreperioden, for å kunne tilby gode støtteordninger til innbyggere og næringsliv som gjør det enklere å velge miljøvennlig.
- Lage en tiltakspakke for bedre luft og mobilitet i ytre by, med hyppigere og billigere busstilbud, støtteordninger for lading, bildeling, lastesykler, energieffektivi-

sering og satsing på grønne jobbreiser.

- Prøve ut en støtteordning der innbyggere kan bytte inn bilen mot for eksempel kollektivreiser, bildeling eller elvaresykkel.
- Reservere flere parkeringsplasser til bildeling.
- Gradvis forbeholde næringsparkeringsplasser og taxiholdeplasser i sentrum til utslippsfrie kjøretøy.
- Sette av en pott til innovative anbud og utviklingsprosjekter for utslippsfrie kjøretøy og maskiner i kommunen.
- Gå mot alle kapasitetsøkende motorveiprosjekter, og lage en plan for å redusere veikapasiteten i Oslo som omdisponerer areal til gående, syklende, kollektivreisende og byliv.
- Gradvis øke prisen på gate- og beboerparkering og innføre betaling for parkering for elbiler, men sikre at det skal være betydelig billigere å parkere med elbil enn fossilbil.
- Gjøre det mulig å differensiere satsene på beboerparkering, og endre formålet med ordningen til å bidra til redusert bilbruk.

Fremtidens kollektivtransport og sykkel gjennom Oslopakke 3

Parisavtalen krever at vi gjør store endringer. Et bredt flertall i bystyret støtter målet om å gjøre Oslo til en utslippsfri by innen 2030. Da trenger vi en massiv satsing på miljøvennlig transport.

Byrådet vil prioritere ny T-banetunnel gjennom sentrum inkludert Majorstuen stasjon, Fornebubanen, nytt signal- og sikringsanlegg, utbygging av sykkelveier og trikkeprogrammet. Vi vil bygge ut kollektivtilbudet med flere avganger, vedlikeholde T-bane- og trikkenettet, og kutte billettprisene slik at det lønner seg å reise miljøvennlig.

Utbygging av kollektivtilbudet og sykkelveier er i seg selv ikke nok til å redusere biltrafikken og nå klimamålene. Byrådet vil videreføre det gode samarbeidet med staten og Akershus/Viken om Oslopakke 3. Vi vil at bompengesamarbeidet skal bidra til å redusere biltrafikken i Oslo med en tredjedel og gjøre transporten i regionen utslippsfri innen 2030. I løpet av bystyreperioden må summen av bompenger, parkeringsrestriksjoner og innstramminger i kjøremulighetene opp på et nivå som er tilstrekkelig til å nå målene om å kutte klimagassutslipp og redusere biltrafikken. Samtidig vil vi sikre finansiering av viktige kollektiv- og sykkelprosjekter.

Porteføljen i Oslopakke 3 er kraftig underfinansiert, og det må i årene fremover gjøres tydelige priorit³inger. Byrådet mener prosjektene i Oslopakke 3 må bidra til å redusere klimagassutslipp og biltrafikk, og at store veiprosjekter som ikke bidrar til dette, slik som E18 Vestkorridoren og E6 Oslo Øst, ikke kan gjennomføres. Byrådet vil jobbe for strakstiltak på disse strekningene som kan redusere støy og forurensning umiddelbart, som redusert trafikk, bedre støyskjerming, lavere fartsgrense og planting av flere trær.

Innen 2030 skal alle biler i Oslo være utslippsfrie. Vi ønsker en rask stans i salget av nye fossilbiler i Oslo, og vil jobbe for at nye fossilbiler solgt fra 2020 må betale mer i bompenger og parkering. Det skal alltid lønne seg å velge utslippsfri bil, samtidig som elbiler også gradvis må betale for plassen de tar opp i byen. Byrådet vil videreføre den relative fordelingen for elbiler i bomringen fra 2020 og ut perioden.

Oslo vil gå foran og bidra til at vi når våre nasjonale forpliktelser i Parisavtalen. Hvis staten bidrar med mer til kollektivtrafikken vil Oslo kunne gjøre enda mer. Byrådet vil fortsette å jobbe for at statens andel av store kollektivprosjekter øker til minst 70 prosent. For byrådet er det ikke aktuelt å gjennomføre endringer som gjør det vanskeligere å nå Oslos mål om redusert biltrafikk og kutt i klimagassutslipp.

Bedre og billigere kollektivtilbud

Oslo har Norges beste kollektivtilbud. Byrådet vil fortsette å utvide tilbudet med hyppigere avganger slik at mange flere kan reise enklere og raskere til jobb, barnehage, skole og fritidsaktiviteter. Byrådet skal legge til rette for at færrest mulig skal være avhengig av personbil til daglige gjøremål. Det skal være 5- og 10-minutters frekvens på de viktigste rutene i indre og ytre by i rushtiden.

Det skal alltid lønne seg å velge miljøvennlig, og derfor vil byrådet kutte billettprisene i samarbeid med Viken. I første omgang vil vi kutte prisene på enkeltbilletter med 20 prosent og utvide familierabatten. Byrådet vil fortsette arbeidet med å gjøre kollektivtrafikken utslippsfri, og prøve ut nye løsninger som for eksempel selvkjørende busser.

Byrådet vil:

- Kutte prisen på enkeltbilletter med 20 prosent i samarbeid med Viken, utvide familierabatten til alle dager utenom rushtiden, og avlyse den planlagte prisøkningen fra 2020.
- Få på plass flere tusen nye ukentlige avganger på buss, t-bane og trikk.
- Forbedre framkommeligheten for buss og trikk gjennom å fjerne parkeringsplasser, etablere flere kollektivfelt, og fjerne elbiler fra kollektivfelt der det forsinker bussen.
- Jobbe for å utvide Ruter-appen med nye tjenester, som bysykler, bildeling og elsparkesykler.
- Arbeide for en utslippsfri taxinæring med trygge lønns- og arbeidsbetingelser og godt tilbud til kundene.

Sykkel og gange

Oslo skal bli en sykkelby hvor alle føler seg trygge. Byrådet har tidoblet sykkelveiutbyggingen. Nå vil vi øke takten ytterligere. Vi vil heve standarden i sykkelveinettet i tråd med Oslostandarden, gjennom å prioritere et sammenhengende nett av opphøyde sykkelfelt, sykkelvei med fortau, ombygging av kryss og holdeplasser, og nye gå- og sykkelgater. Bydelene og innbyggerne skal involveres i arbeidet.

Byrådet skal gjøre det tryggere og enklere å være fotgjenger. Vi vil etablere flere snarveier, hjertesoner rundt skoler, og trafiksikkerhetstiltak som fartshumper, inn-snevring av kryss og fotgjengeroverganger over hele byen. Tilrettelegging for gående og syklende skal sikres ved bygge- og anleggsarbeider, blant annet gjennom økt kontroll. Byrådet ønsker å regulere utleie av elsparkesykler for å skjerme områder for fotgjengere, og vil fortsatt prioritere vintervedlikehold av fortau og sykkelveier.

Byrådet vil:

- Framskynde gjennomføringen av Oslos sykkelplan ved å bygge totalt 100 kilometer ny og oppgradert sykkelinfrastruktur innen utgangen av 2023.
- Fortsette å fjerne parkeringsplasser som kommer i konflikt med sykkelveiutbygging, og gradvis fjerne gateparkering på innsiden av sykkelfelt.
- Prioritere arbeidet med trygg sykkelparkering, og etablere minst 4000 ordinære sykkelparkeringsstativ i perioden.
- Etablere et snarveiprojekt for gående som skal bygge og drifte snarveier over hele byen.
- Utvide arbeidet med bilfrie hjertesoner til alle skoler i løpet av 2023.
- Jobbe for 30-sone som ny standard fartsgrense, og søke staten om å bli pilotkommune med 20-sone rundt barneskoler.
- Samarbeide med staten om å prøve ut krav til blindsonekamera, mulighet for høyresving for sykkel mot rødt lys, og prøve ut automatisk fartskontroll i bygater.

Grønnere Oslofjord

Byrådets ambisjon er at Oslo havn skal bli utslippsfri. Det skal bygges nye effektive og klimavennlige havneområder og legges til rette for at mer gods blir transportert på sjø.

Byrådet vil:

- Flytte mer transport av gods fra vei til sjø, i samarbeid med Viken og staten.
- Sørge for at all håndtering av varer og gods i Oslo Havn skal være utslippsfri innen 2025.
- Gjennomføre et pilotprosjekt for utslippsfrie lastebiler for frakt inn og ut av havna.
- Øke miljødifferensieringen av havneavgiften for å stimulere til bruk av landstrøm og skip med lavest mulig utslipp.

5. Næring, grønne arbeidsplasser og sirkulær økonomi

Norsk økonomi er i kraftig endring. Digitalisering, klimakrav og nye forbruksmønstre utfordrer etablerte bedrifter. Mer gjenbruk og ombruk åpner muligheter for nye næringer, mer grønn industri og flere lokale arbeidsplasser. Oslo skal ta nye kraftige grep og lede an i overgangen til en sirkulær økonomi, og være en by med et forbruk innenfor planetens bæreevne..

Bærekraft, innovasjon og teknologi er bærebjelkene i næringspolitikken og grunnlaget for eksisterende og nye arbeidsplasser på tvers av bransjer og industrier. Gjennom innovasjon skal vi finne nye, smarte og oppfinnsomme løsninger på utfordringene vårt samfunn står overfor, for eksempel en aldrende befolkning, klima- og miljøendringer og rask teknologisk utvikling.

Oslo skal være en motor for verdiskapning i Norge. Byrådet vil spille på lag med næringslivet og satse målrettet på bærekraftige og seriøse arbeidsplasser gjennom aktiv næringspolitikk, bruk av innkjøpsmakt og markedspåvirkning. Oslos næringsliv skal gå foran i det grønne skiftet.

Innovasjon og flere grønne jobber

Overgangen til en mer sirkulær økonomi vil kunne skape flere trygge arbeidsplasser. Byrådet vil sette fart i utviklingen av en sirkulær økonomi av hensyn til miljøet,

og fordi det vil gi opphav til nye næringer og trygge arbeidsplasser. Det ligger et stort potensial for nye og grønne arbeidsplasser innen ombruk, reparasjoner, deling og andre sirkulære løsninger. Vi skal legge til rette for at oppstartsbedrifter i større grad får benytte kommunen som testarena, uten at det påløper kommunen en unødvendig risiko. Vi skal også gjøre det lettere å etablere nye virksomheter gjennom en egen etablerertjeneste.

Byrådet vil at sirkulære løsninger blir standard i kommunens bygge- og anleggsprosjekter gjennom strenge krav til sortering og materialgjenvinning. Byrådet vil se på nye måter å gjenvinne metaller og mineraler som finnes i store mengder i alt fra mobiltelefoner til kobberrør. Innsamling av husholdningsavfall skal beholdes i kommunal regi.

Byrådet vil:

- Styrke Oslo som testarena, og sammen med næringslivet utvikle metodikk og etablere en varig ordning for testing av nye tjenester og produkter i kommunale virksomheter.
- Øremerke en andel av Oslo kommunes innkjøp til innovative anskaffelser og innovasjonspartnerskap med næringslivet.
- Øke gjenvinningsgraden i renovasjonssystemet til minst 65 prosent og gjøre Oslos avfallshåndtering utslippsfri innen 2030.
- Utvikle markedet for gjenbruk av bygningsmaterialer gjennom å stille krav i kommunale bygg- og anleggsprosjekter.
- Kreve 90 prosent sorteringsgrad på kommunens bygge- og anleggsplasser og minst 70 prosent materialgjenvinningsgrad.
- Bidra til at det etableres et plastgjenvinningsanlegg på Østlandet.
- Legge frem en strategi for sirkulær økonomi, og støtte opp under klynger og inkubatorer for bedrifter, særlig innen sirkulær økonomi, som for eksempel Vollebekk fabrikker.
- Bidra til å opprette "gjenbrukskjøpesenter" og andre fellesarenaer for reparasjon, redesign, utlån, gjenbruk og ombruk.
- Jobbe opp mot staten for å få etablere et prøveprosjekt med en egen visumordning rettet mot gründere.

Bruke Oslo kommunes innkjøpsmakt

Hovedformålet med Oslo kommunes innkjøp er å bidra til at kommunen leverer gode tjenester til innbyggerne. Dette byrådet har satt en ny standard for hvordan kommunal innkjøpsmakt kan brukes som strategisk verktøy i klima- og miljøpolitikken, og for å fremme et seriøst arbeidsliv. Gjennom samarbeid med næringslivet bidrar kommunen til innovasjon, arbeidsplasser og forretningsmuligheter for byens bedrifter både i Norge og internasjonalt.

Byrådet vil styrke arbeidet med Oslomodellen for et anstendig arbeidsliv, og stille stadig strengere klima- og miljøkrav. Samtidig skal vi vise solidaritet med folk som produserer varer og tjenester for oss andre steder i verden. I denne perioden vil vi også ha fokus på deling, gjenbruk og redusert materielt forbruk. For å lykkes med

dette er vi avhengig av at kommunen hele tiden ligger i front av utviklingen med sterke anskaffelsesmiljøer.

Byrådet vil:

- Stille krav om utslippsfri transport der dette er mulig.
- Stille krav om fossilfrie løsninger i nye bygge- og anleggsprosjekter, og premiere utslippsfri løsninger.
- Prøve ut anskaffelser som premierer produkter som er basert på gjenbruk og som lett kan repareres.
- Teste muligheten for å dele opp større anskaffelser der det er mulig, for at mindre selskaper skal kunne delta i anbudskonkurransene.
- Bruke handlingsrommet for å reservere flere konkurranser og anbud for ideelle aktører.
- Legge til rette for at også mindre, lokale bedrifter skal kunne levere på Oslo kommunes kontrakter.
- Jobbe aktivt for å unngå kjøp av varer som bidrar til avskoging eller regnskogødeleggelse.
- Fortsette arbeidet med å ansvarliggjøre leverandørene av biler, elektriske busser og ferger og andre produkter som inneholder batterier, slik at menneskerettighetene respekteres i produksjonen.
- Utrede handlingsrommet som finnes i anskaffelsesregelverket for å ikke handle varer og tjenester som er produsert på område okkupert i strid med folkeretten av selskaper som opererer på tillatelse fra okkupasjonsmakten.

Handel, reiseliv og uteliv

Byrådet vil legge til rette for og stimulere til variert og mangfoldig handelsvirksomhet på gateplan i sentrum. Byrådet vil legge til rette for næringsparkering og parkering for håndverkere, samt finne løsninger for varetransport inn og ut av byen tett dialog med næringen. Byrådet vil lage en strategi for hvordan Oslo skal profileres som reisemål.

Utelivsnæringen bidrar til verdiskaping, byliv og mangfold ved å gi innbyggere og besøkende gode opplevelser. Byrådet ønsker å gi alle byens salgs- og skjenkebevillinger automatisk ny bevilling for fire nye år. Dette vil lette det byråkratiske trykket og gi forutsigbarhet for bransjen. Samtidig vil byrådet styrke arbeidet med kontroller og oppfølging for å sikre en mer seriøs bransje, og hindre økonomisk kriminalitet og arbeidslivskriminalitet i bransjen.

Byrådet vil:

- Etablere en tjeneste for koordinering av byliv, handel og aktivitet.
- Sørge for flere samlastingsentraler sammen med handelstanden i sentrum med sikte på utslippsfri hjemkjøring av varer.
- Utvikle digitale løsninger med sanntidsinformasjon om ledige lastesoner og næringsparkering.
- Jobbe opp mot staten for å få en forsøksordning med kontantfrie soner i serveringsbransjen.

- Legge frem en sak med kriterier for vurdering av vandel, der krav om tariffønn og brudd på arbeidsmiljøloven vektlegges, og øke kontrollen.
- Sikre at serveringsbransjen benytter tariffønn gjennom samarbeid med fagbevegelsen, veiledning av bedrifter og kursing av ansatte.

Kunnskapshovedstad

Oslo er Norges kunnskapshovedstad. Nærhet mellom utdanning og næringsliv stimulerer til tettere samarbeid, innovasjon og ny næringsutvikling. Derfor skal byrådet etablere egne innovasjonsdistrikter i Oslo, for å legge bedre til rette for at bedrifter kan etableres og vokse nær hverandre og kunnskapsinstitusjoner.

Forskning og innovasjon er helt nødvendig for å utvikle kommunens tjenester. Byrådet vil derfor lage en strategi for forskning, utvikling og innovasjon (FoUI) for kommunens egen virksomhetsutvikling. Strategien skal være et verktøy for å drive innovasjonsarbeid i alle sektorer, og etablerer gode prinsipper for samhandling med kunnskapsmiljøene.

Byrådet vil:

- Etablere innovasjonsdistrikter rundt Blindern, Hovinbyen og i sentrum.
- Sikre at kommuneplanens arealdel revideres i tråd med campusstrategien for å gi plass til bærekraftig næringsliv og nye arbeidsplasser rundt byens sterkeste kunnskapsmiljøer.
- Arbeide for å øke tilbudet av studieplasser innen teknologi- og håndverksfag i Oslo.
- Bidra til at det etableres et nytt studenthus i sentrum med vekt på innovasjon og utvikling.
- Gjøre Myntgata 2 til et senter for byliv, innovasjon og kunnskap, og utvikle den nye videregående profilskolene sammen med næringslivet og oppstartsmiljøet.

Bærekraftig forbruk

Det materielle forbruket i Oslo er høyt. Våre indirekte utslipp er mange ganger høyere enn de direkte utslippene. Mer deling, ombruk og reparasjon gjenbruk er billigere, mer miljøvennlig og sosialt utjevnenende. Byrådet vil støtte opp om initiativ som fiksefester, byttefester, overskuddsbord og redesign-caféer. Disse bidrar til å redusere forbrukspresset og er sosiale møteplasser der folk kan møtes på tvers i nabolaget.

Byrådet vil:

- Etablere flere utlånsordninger for blant annet verktøy og sportsutstyr.
- Videreutvikle flere minigjenbruksstasjoner etter modell av Lindeberg ombruksstasjon.
- Legge til rette for at organisasjoner og næringslivet får tilgang til byggematerialer og gjenstander som kan gjenbrukes, blant annet fra kommunes gjenbruksstasjoner.
- Arbeide for at unødvendig engangsplass i Oslo fases ut innen utgangen av 2021, i samarbeid med næringsliv, organisasjoner og innbyggere.

- Gjennomføre forsøksprosjekt med kildesortering av glass, metall og klær i private husholdninger.
- Bruke alternativer til syntetisk gummi eller annet dekke laget av plast på kommunens lekeplasser og i barnehager når det er mulig.

Karbonfangst på Klemetsrud

Lykkes vi med karbonfangst- og lagring (CCS) kan det bli starten på et nytt industrikapittel og det vil være et viktig bidrag til å nå klimamålene. Det potensielle markedet for karbonfangst på avfallsforbrenningsanlegg er stort, med over 450 anlegg i Europa. Byrådets ambisjon er at Klemetsrudanlegget skal ta i bruk karbonfangst fra senest 2024, men det avhenger av en snarlig investeringsbeslutning fra staten.

Byrådet vil:

- Jobbe for at det realiseres to CCS-prosjekter i Norge med statlig finansiering, hvor Klemetsrud er ett av disse.
- Bruke byens internasjonale nettverk og rolle som europeisk miljøhovedstad for å sikre oppslutning om CCS som teknologi og til det norske prosjektet for fangst og lagring.
- Vurdere hvordan vi kan tilrettelegge for nullutslippsmarked ved å stille krav om lavkarbonprodukter når CCS-produkter kommer til markedet.

Aktivt eierskap

Oslo kommune har betydelige verdier gjennom eierskapet i foretak og aksjeselskap. Byrådet vil etablere ett foretak med ansvaret for store deler av kommunens eiendomsportefølje, for å bygge og forvalte kommunale bygg på en bedre og mer bærekraftig måte. Med større fagmiljøer, flere egne ansatte og en samlet økonomi vil foretaket kunne bli ledende innen klima, digitale løsninger og arealutnyttelse.

Utbytte fra aksjeselskapene er en viktig inntektskilde for kommunen og bidrar med over en milliard kroner hvert år til fellesskapet. Oslo kommune skal overfor aksjeselskapene utøve et aktivt og profesjonelt eierskap og stille forventninger som sikrer økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft.

Vannkraft er en ren og fornybar energikilde som er viktig for å nå ambisjonene om et nullutslippssamfunn. Det er derfor viktig at Hafslund E-CO kan fortsette å styrke sin vannkraftproduksjon gjennom å videreutvikle og effektivisere sine kraftverk. Det forventes at en slik aktivitet bygger på bærekraft og miljøhensyn.

Byrådet vil:

- Opprette et nytt foretak hvor større deler av kommunens eiendomsportefølje samles.
- Sikre at Oslo kommune fortsatt utøver en rolle som industriaktør gjennom et godt eierskap, og beholde eierskapet i viktige selskap som Sporveien AS og Hafslund-ECO og Fortum Oslo Varme.
- Legge frem en eierskapsmelding og føre en aktiv eierskapspolitikk som sikrer kommunens inntekter, verdier og mål om bærekraft.

6. Oppvekst og kunnskap

Alle barn skal ha de samme mulighetene til lek, læring og omsorg fra trygge voksne som er glad i dem. Kvaliteten i Oslos barnehager er god og mange er fornøyde med tilbudet, men det er store forskjeller mellom barnehagene. Byrådet vil fortsette barnehagesatsingen og gi enda flere barn like muligheter til en trygg og god barnehageplass med gode uteområder og naturopplevelser.

Dagens førsteklassinger er fortsatt elever når Oslo går inn i nullutslippssamfunnet, og skal ut i jobber som ennå ikke er skapt. Det innebærer at Oslo skolens innhold og arbeidsformer må bli mer fremtidsrettet, praktisk og variert. Vi vil introdusere elevene for yrkesfag tidlig i skoleløpet. Oslo har et stort behov for flere fagarbeidere, og byrådet vil styrke fagskolen og særlig satse på fagutdanninger. Vi vil samarbeide tettere med Oslos kunnskapsmiljøer, næringsliv og sivilsamfunn for å utvikle Oslo skolen videre.

Oslo skolens største fortrinn er kvalitet og profesjonalitet, med mange høyt kvalifiserte lærere og ledere. Samtidig er det store forskjeller i byen og i skolens rammebetingelser. Derfor vil byrådet fortsette arbeidet med tidlig innsats og sosial utjevning for å sikre et mer likeverdig opplæringstilbud.

Gode barnehager til alle barn

Fremdeles er det mange barn som står utenfor barnehagefellesskapet. Byrådet vil rekruttere flere barn til barnehagen gjennom bedre informasjon til foreldrene, prismoderasjonsordninger og mer oppsøkende arbeid. For å gi flere barn mulighet til å gå i barnehage og flere foreldre mulighet for arbeid vil byrådet innføre gratis kjerntid for alle ettåringer i utvalgte bydeler innen 2023. Videre opptrapping skal vurderes etter at ordningen er evaluert.

Byrådet vil beskytte lekens plass i barnehagen, sikre at ansatte har god kompetanse på læring gjennom lek, og legge til rette for små og stabile barnegrupper. Ingen barn skal oppleve mobbing og utestengning i barnehagen. Alle barn skal få påvirke sin barnehagehverdag og møtes på tvers av bakgrunn. Byrådet vil styrke samarbeidet mellom barnehagene og foresatte, og bedre overgangen mellom barnehage og skole.

Byrådet vil:

- Innføre en ordning med gratis kjernetid for alle ettåringer i Stovner, Søndre Nordstrand, Alna, Grorud, Bjerke, Vestre Aker og Gamle Oslo.
- Bygge flere barnehageplasser i kommunal og ideell regi.
- At barn med bekymringsfullt fravær skal følges tettere opp, blant annet med hjemmebesøk.
- At flere barn skal få barnehageplass i nærmiljøet, med ambisjon om at søsken sikres mulighet til plass i samme barnehage.
- Legge til rette for at flere har felles menyplanlegging og matinnkjøpsordning, og prøve ut en ordning med kjøkkenassistenter i samarbeid med NAV.
- Søke staten om å få gjennomføre et forsøk med lik makspris for kostpenger i kommunale og private barnehager.

Nok trygge voksne i barnehagen

For å gi flere barn like muligheter, vil byrådet teste ut ulike grep for bedre bemanning gjennom barnehagedagen og øke voksentettheten i de områdene som har størst behov. Vi vil oppfylle Oslos grunnbemanningsavtale med mål om 50 prosent barnehagelærere og inntil 25 prosent barne- og ungdomsarbeidere.

Byrådet vil jobbe for at alle barnehager har tilstedeværende styrere. Ansatte i barnehagene skal oppleve tillit uten overdrevne krav til dokumentasjon og rapportering.

Norsk skal være fellesspråket i Oslobarnehagen. Vi vil styrke arbeidet med gode språkmiljøer. Ansatte skal innfri språk- og kompetansekrav slik at alle barn gis mulighet til å lære godt norsk og utvikle språket før skolestart. Alle flerspråklige barn skal møte ansatte med kunnskap om flerspråklighet og få den støtten og hjelpen de trenger. Byrådet vil øke mangfoldet i personalgruppene og ønsker å rekruttere flere kvalifiserte menn og medarbeidere med minoritetsbakgrunn til barnehagen.

Byrådet vil:

- Jobbe opp mot staten for å få styrket og fullfinansiert den nasjonale bemanningsnormen.
- Prøve ut økt grunnbemanning i et utvalg barnehager for å undersøke sammenhengen mellom økt bemanning, sykefravær og vikarbruk.
- Styrke videreutdanning for barnehageansatte ved å tilby tilleggsutdanning i barnehagepedagogikk, arbeidsplassbasert utdanning og fagbrev.
- Sikre at alle ansatte i Oslobarnehagen tilfredsstiller formelle språkkrav, og tilby norskkurs til ansatte som trenger det.
- Fortsette å føre økonomisk tilsyn med private barnehager, og jobbe for at kommunen får beholde ansvaret for slikt tilsyn.
- Gå gjennom barnehagefinansieringen og vurdere å innføre systemer som sikrer mer midler til barnehager med ekstra behov.

God skole for alle elever

Byrådet har store ambisjoner på vegne av alle elever. Osloskolen skal sørge for at alle elever tilegner seg grunnleggende teoretiske og praktiske ferdigheter. Elevene skal få tilpasset opplæring som utvikler deres evner og talenter, med tid til dybdelæring som stimulerer lærelyst, nysgjerrighet og kritisk tenking.

Skolemat skal gjøre det lettere for elevene å holde konsentrasjonen, som gir mer læring og ro i klasserommet. Byrådet vil sørge for at elever i Osloskolen får et gratis, kjøttfritt måltid i løpet av skoledagen.

Det er et stort potensial for mer læring, økt skolemotivasjon og bedre skolerresultater om elevene arbeider mer praktisk og variert. Byrådet mener praktiske ferdigheter bør sidestilles med lesing, skriving, regning og digitale ferdigheter i skolen.

Det er betydelige kjønnsforskjeller i skolen, både hva gjelder frafall, spesialundervisning, og studievalg. Byrådet vil følge opp Stoltenberg-utvalgets utredning om kjønnsforskjeller i skolen. Det voldsforebyggende arbeidet i skolen skal prioriteres, og byrådet vil sikre at skoler får rask og ubyråkratisk hjelp til å møte elevers ulike behov på kloke måter. Vi skal gjennomgå spesialundervisningsfeltet og videreutvikle språktilbudet til flerspråklige elever.

Byrådet vil:

- Sikre barnas grunnleggende lese-, skrive-, regne- og digitale ferdigheter tidlig i skoleløpet og ivareta de yngste barnas behov for fysisk aktivitet og lek.
- Starte innføringen av et gratis, kjøttfritt skolemåltid hver dag for elever i Osloskolen.
- Videreføre gratis frukt og grønt til alle ungdomsskoleelever.
- Videreutvikle Arbeidslivets skolesekk i samarbeid med bransjeorganisasjonene for at elever skal møte yrkesfagene tidligere i skoleløpet.
- Gi flere elever tilbud om opplæring i coding organisert gjennom AKS.
- Etablere flere profilskoler, ta i bruk flere alternative og praktiske opplæringsarenaer og vurdere å utvide ordningen med alternativt ellefte skoleår.

- Jobbe for å tilby flere valgfag i ungdomsskolen, særlig i relevante yrkesfag.
- At skolene i Oslo blir leksebevisste og legge til rette for alternative ordninger som reduserer behovet for lekser.
- Søke staten om å få gjennomføre forsøk med alternativer til dagens eksamensordning.
- Styrke svømmeopplæringen gjennom kompetanseheving for ansatte og flere tilbud.
- Styrke den praktiske undervisningen ved å modernisere kunst- og håndverksrom, naturfagsrom og andre praktiske læringsarenaer.
- Styrke elevdemokratiet og innføre en ordning med gyldig politisk fravær i ungdomsskolen.
- Bistå skoler med høye mobbetall og inkludere bydeler og elever i «Partnerskap mot mobbing».
- Legge fram en handlingsplan om voldsforebygging i skolen i samarbeid med blant andre elever og lærere.
- Jobbe for reklamefrie soner rundt skoler og barnehager.

Kvalifiserte lærere og mer kunnskap

Flere lærere i skolen er avgjørende for å sikre tidlig innsats og tilpasset opplæring for alle. Derfor er lærernormen en viktig minstestandard for lærertetthet som må sikres på alle skoler. Samtidig har skolene ulike behov, og elevene er forskjellige. Det er derfor nødvendig å videreføre ordningen med ekstra ressurser til de skolene og elevene med størst behov for hjelp og støtte.

Med flere lærere og økte skolebudsjetter er Osloskolen i positiv utvikling. Likevel er vi ikke i mål. Derfor vil byrådet fortsette å styrke både videregående skole og grunnskolen. Byrådet vil vurdere endringer i finansieringssystemet for grunnskolen etter at midlene til lærernorm er inkludert i overføringene fra stat til kommune. Lærere og skoleledere skal oppleve tillitsbasert styring og ledelse, og få god støtte og veiledning i lokalt utviklingsarbeid. Elever og foresatte skal brukes som en viktig ressurs.

Byrådet vil:

- Legge frem en strategi for å rekruttere og beholde kvalifiserte lærere, og redusere andelen ufaglærte i skolen.
- Heve lærernes kompetanse i læringsteknologi og i praktiske og estetiske fag og arbeidsformer.
- Styrke laget til elevene, flytte tjenestetilbud ut på skolene og utvide ordningen med NAV-veiledere i videregående skole.
- At alle barn med nedsatt funksjonsevne sikres retten til å gå på nærskolen.
- Søke staten om støtte for å tilpasse fredete skolebygg til kravene om universell utforming.
- Opprette et kommunalt offentlig utvalg for tillitsreform i Osloskolen og vurdere å gjøre Osloprøven i naturfag frivillig.

Bedre Aktivitetsskole

Byrådets store satsing på Aktivitetsskolen bidrar til å utjevne forskjeller etter skoletid, der læring, lek og tid til venner forenes. Byrådet vil fortsette å heve kvaliteten på innholdet i AKS. Vi vil øke samarbeid med idretten, kulturlivet og frivilligheten, heve kompetansen for ansatte, og servere bedre og sunnere mat.

Byrådet har innført gratis AKS i åtte bydeler og vil fortsette satsingen som en universell ordning, med trinnvis utvidelse av tilbudet til 2. og 3. trinn i bydelene som i dag kun har gratis deltids plass på 1. trinn. Videre opptrapping skal vurderes i perioden når 2. og 3. trinn er ferdig utrullet.

Byrådet vil:

- Utvide gratis deltids plass i AKS til 2. og 3. trinn i Østensjø, Nordstrand, Frogner, St. Hanshaugen, Ullern, Vestre Aker og Nordre Aker.
- Heve kvaliteten i AKS-tilbudet, gjennom bedre samarbeid med skolen, idretten, kulturskolen, kulturlivet, friluftslivet og frivilligheten.

Videregående opplæring

Byrådets mål er at flere skal fullføre og bestå videregående skole. Det krever både tidlig og varig innsats. Skoletilbudet må gjenspeile behovene i fremtidig arbeidsliv, samt bidra til å skape nye bærekraftige næringer. Oslo har et stort behov for flere fagarbeidere i årene fremover. Byrådet har som mål at flere søker yrkesfag, og vil satse på kvalitet og innhold i videregående opplæring gjennom å videreutvikle strategiene Yrkesveien og Studieveien.

Byrådet vil:

- Endre finansieringssystemet i videregående opplæring slik at skolene får mer forutsigbare og likeverdige rammer.
- Utvide ordningen med læreplassgaranti til flere fag.
- Oppgradere og tilby moderne utstyr på yrkesfaglige studieprogrammer.
- Øke rekrutteringen av lærlinger til kommunens egne virksomheter.
- Utrede flere typer kombinasjonsløp og fleksible veier til fullført videregående opplæring, samt muligheten for å spesialisere seg i VG1.
- Søke staten om å få gjennomføre forsøk med fleksitidsordning på de videregående skolene som selv ønsker det.
- Følge opp utvalgsrapporten om inntaksordningen til videregående opplæring og vurdere eventuelle endringer.

7. Helse og omsorg

I Oslo skal helsehjelp og omsorg være tilgjengelig når du trenger det, med lav terskel for å få god hjelp og omsorg hele livet. Oslo kommune skal legge til rette for god helse, livskvalitet og mestring, uavhengig av alder og helseutfordring. Ren luft, hverdagsaktivitet, sunn mat og mindre ensomhet, stress og press er viktig for folkehelsen. Byrådet vil bidra til et mer bærekraftig kosthold i tråd med helse- og miljøfaglige anbefalinger om mindre kjøtt, sukker og mer plantebasert mat.

Gode sammenhengende helsetjenester

Oslos innbyggere skal oppleve at de har gode, sammenhengende og tilgjengelige tjenester. Byrådet vil sørge for at kommunehelsetjenestene er bedre rustet til å løse sine oppgaver, i samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Vi vil styrke arbeidet med rehabilitering, både på helsehus og i eget hjem.

Kompetansebehovet øker som følge av at vi blir eldre, og fordi oppgaver overføres fra spesialisthelsetjenesten til kommunene gjennom samhandlingsreformen. Byrådet vil utvikle nye rekrutterings- og kompetanseprogram samt standarder for ulike deler av tjenesten for å sikre likeverdige tjenester over hele byen.

Byrådet vil:

- Legge til rette for bedre samarbeid mellom fastlege og hjemmetjenesten, herunder bruk av teknologi, avstandsoppfølging, videokonsultasjoner og flere hjemmebesøk.
- Kreve at staten og spesialisthelsetjenesten får fortgang i arbeidet med å forbedre dagens ordning med avtalespesialister.
- Gå i dialog med staten om flere brukerstyrte plasser innen psykisk helsevern.
- Bedre og utvide tilbudet om oppsøkende og helhetlig hjelp etter FACT-modellen, samt jobbe for faste psykologstillinger i alle bydeler.
- Legge til rette for flere samlokaliserte tjenester ved fastlegekontorene.

Trygg start

En god oppvekst er det viktigste for god helse hele livet. Helsestasjonen møter alle familier, og er derfor en viktig arena for å gi tidlig og god støtte til familier, og for å fange opp dem som trenger noe ekstra. Byrådet vil videreføre hjemmebesøksprogrammet Nye Familier i alle bydeler, og styrke samarbeidet mellom helsesykepleiere og jordmødre i oppfølgingen av nybakte foreldre.

De fleste barn og unge vokser opp i trygge hjem, men mange opplever også omsorgssvikt, vold, rus og fattigdom. Vold og overgrep er et betydelig folkehelseproblem. Tjenestene skal settes i stand til å forebygge, avdekke og hjelpe barn som er utsatt for vold, overgrep og omsorgssvikt. Medarbeidere som jobber med barn og unge og deres familier skal få opplæring i Barnehjerner vernets kunnskapsgrunnlag og ha kompetanse på barns ulike atferds- og smerteuttrykk.

Byrådet vil samarbeide med frivilligheten og ideelle organisasjoner som jobber med seksuell og reproduktiv helse for å øke tilgjengeligheten til råd og veiledning. Særlig vil vi jobbe aktivt for å bedre den seksuelle og reproduktive helsen blant kvinner med innvandringsbakgrunn, i samarbeid med frivillige organisasjoner.

Byrådet vil:

- Sikre at alle barn og unge får tilpasset og forståelig informasjon om vold, omsorgssvikt og seksuelle overgrep, hva som er normalt og ikke, og at det er hjelp å få.
- Sikre rask oppfølging av barn som uteblir fra helsekontroller.
- Styrke kompetansen i førstelinjen, herunder fastleger, til å forebygge og avdekke omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep.
- Tilby gratis prevensjon til alle under 16 år og jobbe for å gi flere kvinner tilgang til gratis, langtidsvirkende prevensjon.
- Sørge for bedre informasjon om familieplanlegging.

Skolehelsetjenesten

Byrådet vil sikre at alle elever har tilgang til en trygg og helsefremmende skolehelsetjeneste og jobbe for at flere yrkesgrupper, deriblant psykologer, kan være fast til stede på skoler. Ungdom forholder seg i liten grad til bydelsgrenser, og tilbudet om helsestasjon for unge må gjenspeile dette. Byrådet vil videreutvikle Ung Arena og sørge for at det er et tilgjengelig tilbud for unge i hele byen.

Byrådet vil:

- Gjøre skolehelsetjenesten mer åpen, tilgjengelig og tverrfaglig, og jobbe for at BUP-ansatte og bydelspsykologer kan være fast til stede på skolene.
- Rekruttere flere mannlige helsesykepleiere, og videreutvikle helsestasjon for gutter.
- Vurdere å gjennomføre forsøk med skolelege på videregående skole.
- Gjennomføre forsøk med en oppstartsamtale hos helsesykepleier ved oppstart i ungdomsskolen og i videregående skole.
- Øke tilgjengeligheten for helsestasjon for ungdom og tilrettelegge for et tettere samarbeid med skolehelsetjenesten.

Barnevern

Barnevernet gjør en viktig jobb og byrådet vil støtte opp om barnevernets arbeid. Det er avgjørende at barn og unge selv opplever at de kan stole på barnevernet, at de kan snakke trygt og at de blir samarbeidet med. Byrådet vil jobbe for at barnevernet opplever høy tillit i alle deler av befolkningen og at samarbeidet mellom barnevernet og andre tjenester styrkes. Medarbeiderne i barnevernet må få gode muligheter til å utvikle seg og tillitsbasert ledelse skal være et prioritert innsatsområde i perioden. Byrådet vil gå i gjennom barnevernets ressursbruk og organisering, for å sikre at tilbudet og finansieringen ivaretar barnas behov.

Byrådet vil følge opp enigheten mellom partene og Landsforeningen for barnevernsbarn og Ideelt barnevernsforum om å utvikle tilbud i egen og ideell regi, i samarbeid med barn og unge i barnevernet, medarbeidere og tillitsvalgte.

Byrådet vil:

- Styrke barnevernets mulighet til å være til stede på barn og unges arenaer og fortsette arbeidet med barnevernsøvelser.
- Lage en plan for å styrke det kommunale barnevernet og fase ut bruken av kommersielle.
- Utvikle trygge tiltak som skal erstatte enetiltak.
- Rekruttere flere fosterhjem og medarbeidere med minoritetsbakgrunn .
- Sikre høy kvalitet på tolker i barnevernet.
- Prioritere barnevernssaker der familien bor på Krisesenteret, slik at det tar kortest mulig tid å igangsette tiltak.

Eldreomsorg

Byrådet ønsker å gå fra en institusjonsbasert eldreomsorg til en aktiv alderdom hvor gode tjenester gis i eget hjem. Samtidig skal alle være trygg på at en sykehjemsplass står klar når den trengs. Organisering av hjemmetjenestene er viktig for opplevelsen av trygg og forutsigbar hjelp. Byrådet satser på tillitsmodellen med tverrfaglige team som har bedre tid til omsorg og aktivitet.

Aktivitetstid gir større frihet i hverdagen og bidrar til mindre ensomhet. Byrådet vil samarbeide med ulike aktører for å utvikle flere velferdsteknologiske løsninger for å gi mer trygghet for eldre som ønsker å bo hjemme lenger. Byrådet vil styrke ernæringsarbeidet både for hjemmeboende eldre og de som bor på sykehjem for å hindre underernæring. Rusutfordringer blant eldre er økende og kompetansen i eldreomsorgen om avdekking og bistand til personer som har eller er i ferd med å utvikle rusproblemer må styrkes.

Eldreomsorgen skal være best mulig, ikke billigst mulig. Kommunen skal være i førersetet hva gjelder utvikling av drift av våre tjenester, men vi ønsker også å øke samarbeidet med private ideelle aktører. Innen utgangen av 2023 skal alle sykehjem i Oslo være drevet av kommunen eller ideelle aktører.

Byrådet vil:

- Utvide aktivitetstid til flere brukere av hjemmetjenesten i alle bydeler.
- Flere og varierte dagaktivitetstilbud for personer med demens.
- Tilby alle hjemmeboende med demens GPS-teknologi.
- Gjøre forsøk med responscenter for velferdsteknologi i bydelene, sammen med fastleger og sykehus.
- Prøve ut måltidsverter og menyvalg på sykehjem.
- Gjennomføre en prøveordning med spisevenn på sykehjem og for hjemmeboende eldre.
- Sørge for at helsehusene blir fullverdige helsetilbud til alle som skrives ut fra sykehus og trenger rehabilitering før overgang til andre tilbud eller eget hjem

Rusavhengighet

Byrådet skal føre en kunnskapsbasert og fordomsfri politikk for rusfeltet, med mål om bedre helse og livskvalitet for rusavhengige, godt helsestell, tilgjengelige tjenester og færrest mulig overdoser og alvorlige skader. Hjelp skal tilbys uten at det stilles krav om rusfrihet, og den skal være tilgjengelig raskt og utfra den enkeltes behov.

Oslo skal være en pådriver for at rusproblemer møtes med forsvarlig helsehjelp og sosiale tjenester, ikke bøter og straff. Rusavhengige skal ikke oppleve å bli jaget fra sted til sted. Byrådet ønsker å gå fra en institusjonsbasert rusomsorg til boligtilbud i egen bydel med desentraliserte tjenester der folk bor. De som ønsker helt rusfrie alternativer skal få det. Aktivitetstilbud og mulighet for arbeid er viktige virkemidler i byrådets rusarbeid.

Byrådet vil:

- Utvikle tilbudet på det nye brukerrommet og fortsette arbeidet som forsøkskommune for heroinassistert behandling.
- Desentralisere utdeling av brukerutstyr, feltpleie og dagtilbud.
- Følge opp rusreformutvalget og være pilot for nye forsøk som kan bedre livssituasjonen for rusavhengige.
- At eldre og pleietrengende rusavhengige må få tilrettelagte tilbud, ut fra egne behov.
- Bedre tjenestetilbudet for personer med alkoholavhengighet.

Sykehus

Byrådet mener det haster med nye sykehus som kan betjene en voksende befolkning. Aker sykehus må prioriteres som et stort akuttpsykehus for Oslo og bydelene i Groruddalen. De ideelle sykehusene bør få flere oppgaver for innbyggerne i sine bydeler og samtidig gis et større ansvar for befolkningen i Oslo.

Byrådet vil styrke lokalsykehusfunksjonene til befolkningen slik at alle er sikret gode og likeverdige helsetjenester. I dag tas for mange beslutninger som påvirker kommunens helsetjenester, uten at kommunen er involvert. Byrådet mener det må være et styrende prinsipp at ingen beslutning skal tas om kommunen, uten kommunens involvering, og vi vil jobbe for at kommunen får fast plass i styrene i helseforetakene.

Byrådet vil:

- Bygge ny storbylegevakt på Aker.
- Sikre at Aker blir et lokalsykehus for hele Groruddalen.
- Etablere ambulerende palliative tilbud i hele byen, i samarbeide med byens sykehus.
- Delta i flere forsøk med felles finansiering av tilbud til pasienter med komplekse sykdommer.
- Ta initiativ overfor staten for å prøve ut en modell som samler ansvaret for helse-tjenester og sykehus i et område.

Pårørende

Få er forberedt på å bli pårørende, men de fleste av oss opplever det. Pårørende har viktige kunnskaper som kan bidra til at tjenestene blir bedre for den det gjelder. Barn som pårørende har særskilte utfordringer. Sterk etisk bevissthet og kompetanse på relasjoner er avgjørende for et godt pårørendearbeid. Byrådet vil sørge for at vi tilbyr pårørendeskoler innen ulike sykdomsgrupper, som demens.

Byrådet vil:

- Ta i bruk flere digitale løsninger for god og umiddelbar dialog med pårørende, spesielt i hjemmebaserte tjenester.
- Teste ut pårørendeutvalg på sykehjem.
- Gjøre informasjon om det å være pårørende mer tilgjengelig på kommunens nettsider.

- At kommunen skal spørre om samtykke slik at pårørende kan få mulighet til å bidra i behandling og rehabilitering, når den som får hjelpetilbudet ønsker det.

Bærekraftig og sunn mat

Å spise mer variert og plantebasert er bra for helsen, naturen, dyrene og klimaet. Byrådet vil lage en handlingsplan for et mer plantebasert kosthold og betydelig redusere kjøttforbruket i Oslo. Oslo skal gå foran, og samarbeide med staten om å følge nasjonale kostholdsråd. Sammen med New York, Tokyo, London, Stockholm og en rekke andre storbyer har Oslo forpliktet seg til å redusere kjøttforbruket og føre en matpolitikk i tråd med “plantetary health diet” innen 2030.

Byrådet vil:

- Styrke kompetansen på god plantebasert mat i kommunale virksomheter og institusjoner blant annet gjennom skolering og samarbeid om menyplanlegging.
- Redusere matsvinnet i Oslo kommunes egne virksomheter med 50 prosent innen 2030, og støtte opp under aktører som bidrar til å redusere matsvinnet i Oslo.
- Innføre vegetarmat som standardvalg på kommunale arrangementer.
- Halvere kjøttforbruket i Oslo kommunes kantiner og institusjoner innen utgangen av 2023.
- Alltid tilby et fullverdig vegansk alternativ.
- Jobbe for å redusere reklametrykket for kjøtt og usunn mat på kommunale flater.
- At innholdet i mat- og helsefaget skal være i tråd med helse- og miljøfaglige råd.

Inkluderende helsehjelp

Mennesker uten lovlig opphold og uten opparbeidede rettigheter, som papirløse og tilreisende EØS-borgere har ofte hjelpebehov, men liten tilgang på hjelp og bistand. Likevel har disse behov for grunnleggende helsehjelp. Byrådet vil jobbe for at staten tar et større ansvar når det gjelder papirløse og tilreisende EØS-borgere, og sikre at disse får helsehjelp.

Byrådet vil:

- Øke tilskudd til ideelle aktører som gir grunnleggende medisinsk hjelp, nødvendige vaksiner og legemidler til papirløse og tilreisende EØS-borgere.
- Gjøre akuttovernattingstilbudet i kuldeperioder mer forutsigbart.

8. Grønn og inkluderende byutvikling

Oslo er en by i vekst. Byrådet vil skape en inkluderende og grønn nullutslippsby, hvor vi tar vare på lokalt særpreg. Å legge til rette for god og variert boligbygging er en sentral oppgave i byutviklingspolitikken. Byen skal vokse innenfra-og-ut og langs banenettet, i tråd med prinsipper for arealeffektiv og klimavennlig byutvikling.

Vi vil legge til rette for at det kan bygges flere tusen nye boliger i Oslo hvert år. Hovedvekten skal realiseres innenfor de store tidligere næringsarealene i Oslo. Hovin-byen er Norges største byutviklingsområde og skal utvikles som et foregangsprosjekt for inkluderende grønn og klimasmart byutvikling. Skøyen og Lysaker/Lilleaker er store og viktige byutviklingsområder. Andre viktige byutviklingsområder i årene fremover er Bjørvika, Filipstad, Majorstuen, Smestad, Slemndal, Marienlyst, Veterinærhøgskolen, Nydalen, Frysja, Tveita, Rødvet, Stovner, Furuset, Skullerud, Lambertseter/Karlsrud, Mortensrud og Hauketo. Byrådet vil også arbeide for at NRK blir i Oslo.

Byrådet vil ta vare på og styrke grøntområder, og vil prioritere byliv, fotgjengere, syklist og kollektivreisende og redusere biltrafikken. Byrådet vil jobbe for et tett og forpliktende regionalt samarbeid om areal- og transportutvikling. Byrådet vil sikre god og reell medvirkning i byutviklingen, og involveringen bør skje på et tidlig tidspunkt i planarbeidet.

Flere varierte boliger over hele byen

Boligprisene i Oslo er de høyeste i landet og for mange er det krevende å komme seg inn på boligmarkedet. Boligpolitikken er et av de viktigste verktøyene for å redusere forskjeller, bevare byens mangfold og skape gode nabolag. Byrådet vil føre en aktiv boligpolitikk for å bygge flere og mer varierte boliger, og sørge for mer effektive planprosesser og saksbehandling.

Byrådet vil legge til rette for utviklingen av en tredje boligsektor som skal sørge for et tilbud av rimelige eie- eller leieboliger. Det skal legges til rette for minst 1000 nye boliger innenfor tredje boligsektor innen utgangen av 2023, i tillegg til studentboliger. Målet skal nås i samarbeid med private og ikke-kommersielle aktører. På sikt er byrådets mål at minst 20 prosent av boligene i Oslo skal være rimelige boliger.

Byrådet vil:

- At takten i regulering av nye boliger skal være i tråd med befolkningsveksten, og boligbygging skal skje med varierte boligtyper over hele byen.
- Jobbe for at nasjonale rammevilkår støtter opp om utviklingen av en tredje boligsektor.
- Utrede etablering av et boligselskap "Oslobolig" i samarbeid med private aktører, som skal operere non-profit med målsetning om å realisere flere rimelige boliger i Oslo.
- Jobbe for flere boliger tilpasset nye og alternative boformer, som kompaktboliger, kollektiv- og generasjonsboliger, selvbygging og byøkologiske prosjekter, blant annet i Hauskvartalet og på Ormsund.
- Teste ut "etablererbolig"- og "innsats-for-leie"-modellen gjennom kommunale pilotprosjekter.
- Legge til rette for at flere private aktører utvikler og skalerer opp innovative konsepter med rimelige boliger, slik som eksempelvis OBOS har gjort med BoStart-konseptet.
- Øke antallet studentboliger over hele byen, i samarbeid med Studentsamskipnaden og staten.

Offentlig styring av byutviklingen

Byrådet vil ha en sterk offentlig styring av byutviklingen som inkluderer alle innbyggerne i hvordan byen vår utformes, særlig barn og unge. I utviklingsområder skal helhetlig planlegging i kommunal regi være hovedregelen. Kommunen skal være en pådriver for å utvikle nye boligområder med nærhet til barnehager, skoler, kollektivløsninger, arbeidsplasser og grøntområder. Byrådet vil utforme grønne og trivelige gater og byrom som også bidrar til bedre overvannshåndtering i møte med klimaendringer.

Byrådet vil:

- Ta bedre vare på byens småhusområder og hager blant annet gjennom å revidere småhusplanen, samtidig som vi vil revidere høyhusstrategien for å kunne bygge høyere på egnede steder ved kollektivknutepunkt.
- Vedta en ny parkeringsnorm i tråd med Oslos klimamål og mål om trafikkreduksjon, hvor minstenormen for bilparkering i bolig- og næringsprosjekter fjernes, maksnormen strammes inn, og normen skal stedstilpasses. Alle nye parkeringsplasser skal være ladeklare, og det skal stilles krav om parkering for sykler og lastesykler.
- Skape bedre medvirkningsprosesser i plansaker, blant annet med å bruke innovative og digitale verktøy.

Gode nabolag i hele byen

Byrådet vil legge til rette for levende og attraktive nabolag over hele byen, med sosiale møteplasser, grøntområder og områder for lek og aktivitet. Det skal være enkelt for innbyggere å ta initiativ til tiltak i nærmiljøet, og byrådet skal jobbe tett med lokale aktører som ønsker å bidra. Områdesatsingene i Groruddalen, Oslo indre øst og Oslo sør skal utvikles videre. Vi vil også prioritere lokalområder med særskilte utfordringer, som for eksempel Hovseter.

Vi vil jobbe for å redusere støy i nærmiljøer i forbindelse med byggeprosjekter og ved å redusere biltrafikk. Sammen med næringslivet vil vi finne praktiske løsninger for varelevering, håndverkere og andre som har behov for bil.

Byrådet vil:

- Utvikle en bylivssatsing for hele byen som skaper trivelige områder med mindre biltrafikk, med sentrum, Grønland og Tøyen som kjerneområder.
- Etablere flere og oppgradere eksisterende lekeplasser.
- Etablere en ordning med "levende gater", der flere beboere sammen kan søke om å få stenge gata midlertidig for biltrafikk, og hvor kommunen bistår med gatemøbler, lekeapparater og beplantning.
- Etablere flere torggater og gågater, blant annet gjennom å starte oppgradering av Akersgata, Skippergata, Grønland, Markveien og Kirkegata.
- Etablere en pilot for «Business Improvement District» i Kvadraturen for å sikre samarbeid om oppgradering av gater.

Flere og bedre kommunale boliger

Oslo skal stille opp for de som ikke klarer å skaffe seg egen bolig. De kommunale boligene skal ha en god standard og være spredt over hele byen.

En stadig større del av leietakerne i Oslos kommunale boliger har behov for tettere bo-oppfølging. Rett bolig til rett beboer skal være førende. Byrådet vil vurdere å tildele kommunal bolig utenfor egen bydel og i nærområdet, og sikre at barn og unge kan fortsette på skolen sin. Bomiljøetsatsingen skal videreføres, med vekt på økt beboermedvirkning.

Byrådet vil gjennomgå de ulike personrettede støtteordningene med mål om å avvikle dagens ordning (gjengs leie) for de kommunale boligene. Målet er at flere skal få en tryggere økonomi og at flere kan klare å få inntektsgivende arbeid, samtidig som vi sikrer at kommunen er i stand til å sikre tilstrekkelig vedlikehold av boligene.

Byrådet vil:

- Bygge og kjøpe flere små og mellomstore bygårder, legge til rette for en variert beboersammensetning og spre kommunale boliger over hele byen.
- Åpne for lengre leiekontrakter for barnefamilier og jobbe for at barn får mulighet til å fortsette på nærskolen sin.
- Gjennomføre forsøk som lar beboere i kommunal boliger få kjøpe boligen gjennom leie-til-eie eller lignende.
- Styrke tilsynet for å hindre ulovlig fremleie i kommunale boliger.

Inkluderende bygg og arkitektur

Vi skal ta vare på byens historiske arkitektur og særpreg når vi utvikler Oslo for fremtiden. Nye områder og bygg skal utformes med høy kvalitet, mer farger, trivelige møteplasser og god og inkluderende arkitektur. Byrådet skal være en pådriver for stadig mer miljøvennlige bygg, lavere energibruk og mindre riving av bygg. Nye kommunale bygg, og kommunale bygg som rehabiliteres, skal som hovedregel være plusshus. Byrådet vil sikre god tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne, blant annet med flere HC-plasser, og universell utforming ved utvikling av byrom og parker.

Byrådet vil:

- Vedta en egen arkitekturpolitikk for Oslo og jobbe for at det som bygges i Oslo har høy kvalitet, bidrar til bedre levekår, økt livskvalitet og inkludering.
- Styrke arbeidet med å ta vare på Oslos historiske områder og bebyggelse.
- Øke kravene til levetid på nye kommunale bygg, og utvikle en veileder i samarbeid med byggebransjen for å bygge næringsbygg som flerbruksbygg.
- Arbeide for mindre riving og mer ombruk i private utbyggingsprosjekter, blant annet ved å etablere et klimaregnskapsprogram for gjenbruk av bygningsmasse i samarbeid med byggebransjen.
- Legge frem en strategi og iverksette tiltak for å få flere grønne tak og fasader på bygninger i Oslo.
- Jobbe opp mot staten for å kunne kreve utslippsfri anleggsdrift i private utbyggingsprosjekter.
- Sørge for god dekning med parkering for personer med HC-kort og be staten endre reglene så det blir lettere å få HC-kort.
- Gjennomføre energisparetiltak i kommunale boliger for å redusere energikostnadene, og bruke nye finansielle modeller for å bygge solceller på kommunale bygg.

9. Natur og friluftsliv

Oslo by har en fantastisk beliggenhet mellom Marka og fjorden med det største biologiske mangfoldet i Norge. Byrådet vil jobbe for at friluftslivet og naturen skal bli mer tilgjengelig for hele byens befolkning, blant annet gjennom bedre universell utforming. Alle skal ha nærhet til grøntområder med kort avstand til en turvei, park eller sti inn i Marka. Markagrensa ligger fast.

Grøntområdene i byen

Parker, grøntområder og turveier gir friluftsliv og naturopplevelser som bidrar til god folkehelse og livskvalitet. Byrådet vil sikre byens grøntområder mot nedbygging og jobbe for at ubenyttede tomter opparbeides til «pocket parks» i påvente av utvikling. Byrådet skal vurdere å ta deler av parkdriften tilbake i kommunal regi.

Andelen areal regulert til grøntområder skal økes. Byrådet vil jobbe for nye grøntområder over hele byen blant annet på Filipstad, Skøyen, Veterinærhøgskolen, Nydalen, Hovinbyen og Ensjø. Vi vil ha flere sammenhengende turstier og grøntdrag fra Marka og ned til fjorden. Det skal ikke tillates videre utbygging ut over rammene fastlagt i Områdeprogram for Ekeberg natur- og idrettspark.

Byrådet vil:

- Ta initiativ til en storstilt treplantingsdugnad i samarbeid med innbyggere, utbyggere og næringsliv, med mål om at det plantes 100.000 trær innen 2030.
- Gjenåpne flere elve- og bekkeløp, og etablere flere turtraseer og naturstier langs elver og turområder i byen.
- Styrke arbeidet med å restaurere og øke mengden natur i byen, i Marka, på øyene og i fjorden, og lage en handlingsplan for å stanse tap av biologisk mangfold i Oslo.
- Ruste opp flere av byens parker og byrom med fasiliteter som toaletter, drikkefontener, benker, belysning, fellesgriller.
- Utvide og styrke vernet av Østensjøområdet miljøpark, styrke vernet av Akerselva miljøpark, utrede opprettelse av Ljanselva miljøpark og lage en handlingsplan for realisering av Alnaelva miljøpark.
- Ikke tillate nye bygg i de byggefrie beltene på 20 meter langs hovedvassdrag og 12 meter langs sidevassdrag.

Friluftsliv og natur i Marka

Marka er nærnatur og rekreasjonsområde for over én million mennesker. Byrådet vil legge til rette for at enda flere oppdager kortreiste og storslåtte naturopplevelser i marka, i tett samarbeid med friluftslivs-, natur- og idrettsorganisasjoner. Oslomarka skal være et pionerområde for restaurering til villere natur, der myr restaureres og skogsdriften legges om for å få tilbake variert, artsrik og fleraldret skog.

Byrådet vil:

- Videreutvikle og bedre vedlikeholdet av skiløyper, markastuer, turveier og annen tilrettelegging i marka.
- Utvikle Grønmo til miljø- og friluftspark.
- Forbedre kollektivtilbudet til sentrale innfartsporter til Marka.
- Jobbe for opprettelse av nasjonalpark i Østmarka, i samarbeid med staten og nabokommunene, og sikre opplevelsesrike områder i kommuneskogen som bevaringsskog.
- Verne viktige korridorer for biologisk mangfold i Nordmarka, og bruke handlingsrommet i markaforskriften til å prioritere friluftsliv og natur foran skogsdrift.
- Ikke åpne for utbygging eller utvidelse av idrettsanlegg i Marka, med unntak av Huken.

Fjorden og øyene

Fjorden og øyene i Oslofjorden er flotte bade- og rekreasjonsområder og høyt verdsett av Oslos befolkning, særlig i sommerhalvåret. Byrådet vil ta vare på og styrke naturmangfoldet i fjorden og på øyene, og legge til rette for mer bruk, blant annet med flere badeplasser. Cruisetraffikken tar opp verdifulle areal langs fjorden, og er en lite bærekraftig form for turisme. Byrådet vil frigjøre plass som til nå har vært brukt til cruise, og åpne havnearealer i sentrum opp for byens befolkning og fjordnært byliv. Vi vil ikke prioritere å bygge ny cruiseskip-pir på Filipstad.

Byrådet vil:

- Etablere flere badeplasser og fjordbad langs havnepromenaden, og jobbe for flere badstuer og badehus langs fjorden.
- Fjerne tilrettelegging for cruisetrafikk ved Søndre Akershuskai og Vippetangen, og åpne områdene for byliv og rekreasjon.
- Utrede de juridiske og økonomiske rammene for å kunne gjøre hele Sukkerbiten til et friområde.
- Arbeide for at Grønlikaia skal få en havnepromenade ut mot fjorden på 500 meter.
- Få på plass bedre fasiliteter som toaletter, benker og fellesgriller på øyene i Oslofjorden, og ruste opp Langøyene.
- Legge til rette for mer bruk av kajaker, roing og småbåter langs fjorden.
- Stoppe plastforurensning av Oslofjorden og bidra til rydding av plast i og langs fjorden.

Urbant landbruk

Dyrking i byen bidrar til flere grønne møteplasser som gjør Oslo triveligere for både mennesker og dyr. Det øker forståelsen for hvor maten kommer fra, og er bra for både folkehelse og integrering. Byrådet vil ta vare på byens kolonihager, parselhager og skolehager, omgjøre grå arealer til grønne byrom for urban dyrking, og styrke satsingen på urbant landbruk.

Byrådet vil

- Videreføre støtteordningene for urbant landbruk og tilrettelegge for flere parselhager.
- Sørge for bedre adgang til skolehager ved nybygging av skoler og tilrettelegge for urban dyrking i flere skolegårder og barnehager.
- Legge til rette for flere arenaer med lokalprodusert mat, for eksempel grønne nabolagskjøkken og markeder i forbindelse med dyrkeprosjekter i byen.

Dyrevelferd

Oslo skal være en foregangskommune for god dyrevelferd. Det er en sterk sammenheng mellom vår respekt og omsorg for dyr, og vår respekt og omsorg for hverandre. Dyrene egenverdi og grunnleggende behov skal respekteres.

Byrådet vil:

- Stille krav om bærekraftig produksjon og god dyrevelferd ved kommunale innkjøp av kjøtt og animalske produkter, for eksempel gjennom krav til dyrevernerking.
- Stille krav til god dyrevelferd for gårder og ridesentre som får støtte fra Oslo kommune.
- Jobbe mot staten for å utvide prosjektet «Dyrekrim» mellom Mattilsynet og politiet til Oslo.

10. Kultur, idrett og frivillighet

Alle skal få oppleve og ta del i det mangfoldige tilbudet innen kultur, idrett og andre fritidsaktiviteter i Oslo. Byrådet er opptatt av at alle barn og unge får muligheten til kreativ og kunstnerisk utfoldelse. Vi vil videreutvikle store institusjoner som Munchmuseet, samtidig skal vi styrke byens små og mellomstore visningssteder og institusjoner. Det er her kunsten vokser og utvikles.

I Oslo skal det være lett å leve aktive liv, uavhengig av fysikk, alder, bakgrunn og økonomi. Byrådet vil jobbe aktivt for å bygge ned barrierer mot deltagelse, i samarbeid med idretten i Oslo, og vil gjøre friluftsliv, uorganisert aktivitet og idrett mer tilgjengelig for alle.

Kultur

Oslos mangfoldige kultur, historie og tradisjoner skal tas vare på samtidig som vi skaper rom for nye uttrykk. Oslo kulturskole har lavere dekningsgrad enn de aller fleste kommuner i landet og det er store variasjoner mellom bydelene. Byrådet vil styrke kulturskolen.

Store og små arrangement gir kortreiste opplevelser til byens innbyggere. Oslo skal legge til rette for merbruk og flerbruk av kommunens areal til både større og mindre

arrangement. Bibliotekene fungerer som viktige gratis kultur- og aktivitetshus. Det nye Deichmanske hovedbiblioteket er viktig for utviklingen av de moderne folkebibliotekene i Oslo.

Samene er Norges urfolk og hovedstaden har en spesiell forpliktelse for å bidra til bevaring og utvikling av samisk språk, kultur og identitet i byen. Byrådet vil fortsette å samarbeide med Samisk Hus, slik at de kan utvikle sin rolle som samisk kultursenter i Oslo.

Byrådet vil:

- Jobbe for nytt lokalbibliotek på Mortensrud.
- Oppgradere eksisterende lokalbibliotek og satse på utvidede åpningstider og digitale løsninger.
- Utvide åpningstidene på det nye hovedbiblioteket og sørge for at det søndagsåpent.
- Bygge ut kulturskoletilbudet med flere plasser, prioritere bydelene med lav dekning, og styrke samarbeidet med skolekorpse.
- Ha forsøk med lavere pris på kulturskolen i enkelte bydeler med lav deltakelse, og utvide prosjektet med gratis kulturskole i aktivitetsskolen til å gjelde flere skoler.
- Legge til rette for flere subsidierte atelierer for kunstnere blant annet ved å forlenge Ila Hybelhus som produksjonslokale frem til fremtidig bruk er avklart.
- Innføre gratis inngang for barn under 18 år på Oslo kommunes museer i skoleferiene.
- Videreføre byrådets satsing på Oslos uavhengige filmscene og jobbe for å få flere store filmproduksjoner til Oslo.
- Beholde Oslo Nye Teater i offentlig eie og drift, og videreutvikle teaterets tilbud til barn og unge.
- Øke kulturstipendene.

Idrett og fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet er viktig for folkehelsen, og friluftsliv og idrett skaper glede, vennskap, møteplasser og samhold. Oslo har i lang tid hatt landets laveste dekning av idrettsanlegg. Denne trenden har byrådet snudd. Vi vil nå bygge enda flere anlegg, særlig for breddeidretten og lavterskeltilbud, og egenorganisert aktivitet for byens barn og unge.

Byrådet vil prioritere svømmeopplæring, særlig for barn og unge. Byrådet vil i perioden ferdigstille flere nye svømmehaller. Byrådet er opptatt av å begrense kostnadene på nye anlegg og prioritere prosjekter innenfor en samlet økonomisk ramme. Byrådet vil gjøre friluftsliv og idrett mer tilgjengelig for alle i Oslo. I samarbeid med idretten vil vi bygge ned økonomiske barrierer mot deltagelse og stille krav om reduserte kostnader i barne- og ungdomsidretten. Det skal settes av areal til friluftsliv og idrett i nye utbyggingsområder. For å redusere plastforsøpling vil byrådet fase ut bruk av gummigranulat på alle kunstgressbaner i Oslo.

Byrådet vil:

- Legge behovsplanen til grunn i bygging av idrettsanlegg, og prioritere de bydelene som har lavest anleggsdekning.
- Bygge nye badeanlegg på Tøyen, Manglerud og Stovner.
- Bygge nye flerbrukshaller, blant annet på Dælenenga, Korsvoll, Tøyen og Toketud.
- Jobbe for friidrettshall og cricketanlegg på Mortensrud.
- Vurdere ny idrettshall i bydel St. Hanshaugen.
- Stille krav om at alle nye kunstgressbaner skal bygges med miljøvennlige materialer, og sørge for tiltak som unngår spredning av gummigranulat fra eksisterende baner.
- Lage en plan for å fase ut bruk av gummigranulat på alle kunstgressbaner i Oslo, og stille rehabiliteringsprosjekter i bero frem til planen er vedtatt.
- Samarbeide med idretten for å gjøre idrettsaktiviteter mindre avhengige av bil, for eksempel gjennom tilbudet for buss-til-trening.
- Holde prisene for inngangsbillett i svømmehaller lave for barn og unge.
- At Oslo kommune skal stille krav til at idrettsarrangement som får kommunal støtte skal følge det internasjonale antidopingregelverket til WADA.
- Sørge for at alle bydeler har minst ett utstyrsbibliotek, og jobbe for at utstyrsbibliotekene kan holde åpent på kvelder og i skoleferier.
- At Osloskolen skal samarbeide mer med friluftslivsorganisasjoner og idretten.

Frivillighet

Frivilligheten i Oslo er mangfoldig og verdifull for byen. Samhold og tilhørighet bygges i møtene mellom folk. Byrådet vil gjøre flere skoler, barnehager og andre kommunale lokaler i tilgjengelige for fritidsaktiviteter på ettermiddag og kveldstid. Det skal være lett å drive frivillig aktivitet i Oslo.

Byrådet vil:

- Tilrettelegge for økt bruk av kommunale lokaler for frivilligheten gjennom bruk av digitale løsninger som booking på nett og digital nøkkel, og fysisk tilrettelegging av lokaler.
- Videreutvikle kommunens støtte- og tilskuddsordninger for ideelle og frivillige organisasjoner for å legge bedre til rette for innovasjon og langsiktighet.
- Legge til rette for frivillige som ønsker å bidra med å vedlikeholde av parker, anlegg og uteområder.

Aktiv fritid for barn og unge

Barn og unge skal sikres fritidstilbud uavhengig av hvor i byen de bor. Alle bydeler skal ha gratis fritidstilbud til barn og unge ledet av trygge kompetente voksne. Det å ha et sted å møte venner uten at det er krav til aktivitet er et mål i seg selv. Tilbudene skal utvikles i samråd med barn og unge, bydelene og frivilligheten. Byrådet vil styrke fritidsklubbene slik at flere får gode gratistilbud.

Byrådet vil:

- Legge til rette for at fritidsklubbene samarbeider med lokal frivillighet, kulturlivet og idretten.
- Sikre at alle bydeler har et tilgjengelig fritidstilbud om sommeren og skolens ferier.
- Samarbeide med UngOrg og barne- og ungdomsråd for å stimulere til at flere ungdommer deltar i frivilligheten.

En aldersvennlig by

De neste årene får Oslo mange nye pensjonister. Den nye eldregenerasjonen har bedre utdanning, helse, boforhold og økonomi enn tidligere generasjoner. Byrådet vil fortsette arbeidet med å gjøre Oslo til en aldersvennlig by for å bidra til hverdagsmestring og god livskvalitet. Eldre skal ha mulighet til å leve selvstendige og aktive liv.

Oslo skal fortsatt ha gode transportordninger som sikrer at folk med bevegelseshemming har mulighet til å delta i samfunnet på lik linje med alle andre. Tiltaket «rosa busser» er en slik transportløsning som har gitt mange eldre større muligheter til å leve gode liv. Byrådet vil se aldersvennlig transport og transportløsninger for bevegelseshemmede i sammenheng.

Byrådet vil:

- Gradvis utvide tilbudet med Rosa busser.
- Gi flere eldre bedre digital opplæring, og invitere ulike bransjer til å bidra.
- Lage et program for å rekruttere flere seniorer til ulike arenaer for barn og unge for å styrke generasjonsmøtene og forebygge ensomhet.

11. En trygg by med god beredskap

Oslo skal være en trygg by for alle som bor her, og for besøkende til byen vår. Trygghet utfordres av økende økonomiske forskjeller, og en klimakrise som skaper mer ekstremt og uforutsigbart vær. Kommunen har en sentral rolle i det forebyggende arbeidet, men er avhengig av et godt samarbeid med både lokale aktører og staten. For byrådet er det en prioritert oppgave å styrke samarbeidet med Oslo-politiet ytterligere for å bygge tillit i befolkningen.

Samfunnssikkerhet, klimatilpasning og beredskap

Med samfunnsutviklingen endres trussel- og risikobildet. Som landets hovedstad og Norges største by påligger det Oslo et særlig ansvar for å være så godt forberedt som mulig. Kommunen skal jobbe systematisk for å forebygge uønskede hendelser og sikre gater og byrom. Beredskapsarbeidet skal være en integrert del av kommunens daglige virksomhet og samfunnssikkerhet er sentralt i kommunens planleggingsarbeid.

Oslo må rustes bedre mot styrtregn, nedbør og tørke som følge av klimændringene. Det viktigste vi kan gjøre er å redusere utslippene. Samtidig må vi styrke byens evne til å håndtere overvann og redusere risikoen for oversvømmelser, blant annet gjennom å verne om grøntområder, modernisere vannrør, åpne flere elver og bekker og plante flere trær.

Byrådet vil:

- Bidra til å videreutvikle prosjekt helhetlig kriseledelse (OPSAM) i samarbeid med Oslo politidistrikt, Oslo universitetssykehus og Asker og Bærum kommune gjennom kommunenes koordineringssentral som er samlokalisert hos politiets nødmeldingssentral.
- Videreutvikle Trygghetsindeksen og TRiO-samarbeidet (Trygg i Oslo) som et grunnlag for kunnskapsbasert og samordnet innsats på beredskapsfeltet.
- Sikre trygg brannberedskap gjennom å bygge ny hovedbrannstasjon og ruste opp brannstasjoner.
- Bygge ny reservevannsforsyning til Oslo.
- Etablere en støtteordning for overvannstiltak på eksisterende private bygg.
- Stille krav til private utbyggere om tiltak for å håndtere overvann, som for eksempel grøntarealer, regnbed og ikke-tette dekker.

Kriminalitetsbekjempelse

Oslo politidistrikt og Oslo kommune har et godt samarbeid for å forebygge kriminalitet. Kriminalitetsbekjempelse er en politioppgave. Byrådet mener at politiet i Oslo må få de ressursene som trengs. Kriminalitet og vold skal bekjempes. Byrådet vil ha et nærpolti som kjenner sitt område og som bygger tillit, særlig overfor barn og unge og vil legge til rette for flere dialogmøter mellom ungdom og politiet.

Få unge begår gjentatt kriminalitet i Oslo. Byrådet vil i samarbeid med politiet, kommunens tjenester og de unge selv skaffe mer kunnskap om lovbruddene for å innrette de ulike forebyggende tiltakene bedre. Byrådet mener staten bør legge ny politihøgskole til Groruddalen eller Oslo sør.

Informasjonsdelingen mellom politiet og kommunens tjenester skal bli bedre, og det forebyggende arbeidet inn mot ungdomsmiljøer skal styrkes. Byrådet vil bedre samarbeidet mellom kriminalomsorgen og kommunen for gjøre overgangen fra soning til frihet tryggere. Byrådet mener at staten må sikre nærhet til rettsinstansene og pårørende.

Byrådet vil:

- Ta initiativ til en avtale med politiet om fast politikontakt på alle ungdoms- og videregående skoler, og fortsette arbeidet for dialog og samarbeid mellom politi og ungdom i Oslo.
- Styrke hjelpetilbudet til ungdom med voldsproblemer og etablere et nytt institusjonstilbud for unge som begår alvorlige eller gjentatte kriminelle handlinger.
- Styrke laget rundt barn og ungdom som oppholder seg ute på kvelds- og nattetid med SaLTO-koordinatorer, utekontakter og forebyggende politi, og med vekt på dialog og involvering av foresatte.
- Arbeide for at staten innfører forbud mot å kjøpe macheter.
- Samarbeide med staten om bedre NAV-oppfølging for innsatte ved Oslo fengsel og Bredtveit fengsel.
- Arbeide opp mot staten om å få innføre et forsøksprosjekt med kvitteringsordning i Oslo-politiet.

Frihet fra vold og undertrykkelse

Mye av volden som skjer i hjemmet og i nære relasjoner anmeldes ikke. Byrådet vil sikre god kunnskap på tvers av tjenester om hvordan vold, seksuelle overgrep, kjønnslemlestelse, tvangsekteskap og andre overgrep kan avdekkes og forebygges, og hvilken hjelp man kan gi. Byrådet vil styrke samarbeidet med politiet og videreføre undervisningen og opplæringen i grensesetting, overgrep og vold i nære relasjoner.

Byrådet vil samarbeide tett med krisesenteret, overgrepsmottaket og Barnehuset, og sørge for at kommunen tar sin del av ansvaret for at mennesker ikke skal bli utsatt for overgrep. Byrådet vil utvikle metoder for arbeidsinkludering av personer utsatt for vold i nære relasjoner, i samarbeid med NAV og krisesenteret.

Byrådet vil:

- Sørge for at kommunen har gode rutiner for varsling om trakassering, vold og overgrep, og at varslerne skal få et styrket vern.
- Forbedre koordinering av arbeidet mot vold i nære relasjoner.
- Opprette tilstedeværende NAV-kontakt på krisesenteret, som har fullmakt på tvers av bydelene.
- Jobbe for flere minoritetsrådgivere på ungdomsskoler og videregående skoler.

Hatkriminalitet

Økningen i hatkriminalitet mot personer på grunn av seksuell orientering, funksjonsevne, kjønn, kjønnsuttrykk, etnisitet eller religion må tas på største alvor. Det er ingen plass til rasisme, nynazisme, antisemittisme eller hat i vår by. Mangfold er Oslos styrke.

I tillegg til grov hets og vold, har falske nyheter gitt grobunn til netthets, og terskelen for å komme med hatefulle ytringer på nett virker lavere enn før. Byrådet vil derfor ha tettere dialog med Oslopolitiet, frivillige organisasjoner og andre relevante aktører om forebygging og bekjempelse av hatkriminalitet og hatprat på nett og i byen.

Byrådet vil:

- Legge frem en egen handlingsplan mot hatefulle ytringer, islamofobi og andre former for religionsforfølgelse.
- Intensivere det holdningsskapende arbeidet mot hat, ekstremisme, rasistiske og nazistiske holdninger, i samarbeid med skolen, idretten, kulturlivet og andre relevante aktører.
- Styrke samarbeidet med aktører som Holocaust-senteret, Senter for ekstremismeforskning og 22.-juli-senteret for å bedre forebygge hatefulle holdninger og ytringer, samtidig som man ivaretar ytringsfriheten.

12. En bedre by for verden

Oslo er i ferd med å etablere en sterk posisjon internasjonalt. Oslo har verdens mest ambisiøse klimastrategi og lanserte i 2016 verdens første klimabudsjett. I 2019 var Oslo Europas miljøhovedstad og blant verdens elbil-hovedsteder. Flere storbyer ser til Oslos initiativ på fossilfrie byggeplasser og for karbonfangst og -lagring. Oslo vil jobbe for å spre Oslomodellen for å bekjempe arbeidslivskriminalitet til andre byer og bidra i arbeidet mot skatteparadiser.

Oslo er både stor og liten nok til å være testarena for løsninger som kan eksporteres til andre byer i verden, både innenfor klima, bærekraft og sosial utjevning. Byrådet vil at flere av Oslos løsninger raskt skal kunne kopieres og skaleres til andre byer, samtidig som Oslo skal lære og kopiere god praksis fra andre.

Som vertskommune for Nobels fredspris har Oslo en unik mulighet til å styrke Oslos posisjon som fredsby. Oslo skal stille opp som vertskap for aktører som ønsker å diskutere fredelige løsninger på voldelige konflikter og støtte opp under menneskerettighetsaktivister. Skoler og barnehager skal oppfordres til å inngå internasjonale vennskapssamarbeid.

Byrådet vil:

- Bidra til å drive frem nye felles standarder og markeder for digitale, grønne og sosiale løsninger.
- Vurdere å innføre krav om offentlig land-for-land-rapportering og krav om åpenhet om selskapsstrukturer og egentlige eiere for flernasjonale selskaper som deltar i kommunale anbud.
- Bidra til å nå FNs bærekraftsmål og konvensjoner for klima og naturmangfold, og ta initiativ til et opprop fra byer for en sterk global naturavtale.
- Styrke Oslos posisjon som internasjonal kunnskapsby gjennom samarbeid mellom byens universiteter, høyskoler, innovasjons- og teknologimiljøer.
- Fortsette å være en friby for forfulgte forfattere og utrede muligheten for å opprette en liknende ordning for menneskerettighetsforkjempere.
- Jobbe for at Norge skal ratifisere FNs atomvåpenforbud og fortsette arbeidet med Mayors for Peace.
- Videreutvikle Oslo Peace Days i samarbeid med Universitetet i Oslo, PRIO, Nobelinstituttet og Nobels fredssenter.

Design:

Runar Kjellstad Nygård

Foto:

Forside: Geir Anders Rybakken Ørslien/UFGC19

1. Åsmund Holien Mo/ Sosialistisk Venstreparti
2. Arbeiderpartiet
3. Arbeiderpartiet
4. Ruter
5. Åsmund Holien Mo/ Sosialistisk Venstreparti
6. Åsmund Holien Mo/ Sosialistisk Venstreparti
7. Kristin Svorte/ARENA Solenergiklyngen
8. Åsmund Holien Mo/ Sosialistisk Venstreparti
9. Arbeiderpartiet
10. Tommy Bjerke (aktivioslo.no)
11. Oslo kommune, brann- og redningsetat
12. Leif Riksheim (aktivioslo.no)

Redigeringslogg - setninger som har falt ut:

7. november:

Forside: Miljøpartiet De Grønne, med stor d.

s. 19: Linjeskift før "Byrådet skal gjøre det tryggere og enklere å være fotgjenger..."

s. 40: nytt kulepunkt: Gjennomføre energisparetiltak i kommunale boliger for å redusere energikostnadene, og bruke nye finansielle modeller for å bygge solceller på kommunale bygg.

s. 49: Lagt til «funksjonsevne» i første setning.

s. 51: fjernet tomt kulepunkt.

